

INFORMAČNÍ LISTY číslo 46

za rok 2017

září 2018

OBSAH

Co se stalo

Slovo úvodem

K některým činnostem podrobněji

Vzdělavcí semináře ASUD

Dějepisné exkurze ASUD

K některým dalším činnostem podrobněji

Setkání lektorů a spolupracovníků historické sekce NIDV

Čaj o páté

Konference Příběh války

Slavnostní otevření Centra studií genocida

Pietní akce u pomníku bratří Čapků

Představení vzdělávacího projektu Proti normalizaci zla ve společnosti

Rozkvetlé parky střední Lužice a výprava za Lužickými Srby

Skupinový rozhovor

Soutěž SOČ

XXX. ročník LŠH

11. sjezd českých historiků

Studentská konference Identita evropských Romů ve 20. století

Dokumenty

Zpráva o činnosti ASUD za rok 2016

Agora

Semináře ASUD – názory účastníků

Beseda s ukrajinským disidentem Zorjanem Popadjukem

11. sjezd českých historiků – pár názorů

Zahraniční spolupráce

Mediální, nebo filmová výchova?

Spolupráce se sdružením historiků

Nápady z hodinách

Po stopách lovců mamutů

Zapomenutá země

Hospoda – baroko

Využití MMUP

Post Bellum

Zajímavosti

Bedřich, Martin: Po stopách baroka v Čechách

Pozvánka k prázdninovým dobrodružstvím EXOD 2018

Výzva – Jsou osmičky náš osud?

Informační listy číslo 46 za rok 2017 vyšly v rámci Dotačního programu MŠMT na podporu činnosti nestátních neziskových organizací působících v oblasti předškolního, základního, středního a základního uměleckého vzdělávání v roce 2016, Č.j. MSMT-10424/2018-1.

CO SE STALO aneb NÁŠ ROK 2017

LEDEN – ekonom pan Valenta připravil vyúčtování za rok 2016 – zástupce ASUD ve Sdružení historiků (SH) L. Boháčová zahájila s výborem SH přípravu na sjezd historiků.

ÚNOR – 3. února jsme konečně obdrželi Usnesení změně asociace na spolek se zpětnou platností; jsme tedy **Asociace učitelů dějepisu ČR, zapsaný spolek**; zkratka zůstala ASUD - pokračovala jednání se zástupci projektu Svatá Ludmila 1100 let – <http://www.svatataludmila.cz> – 20. února se zástupci výboru účastnili setkání lektorů a spolupracovníků historické sekce NIDV - E. Zajícová a P. Martinovský se účastnili mezinárodního semináře v Bělorusku na téma *Mediální výchova ve výuce* – P. Martinovský se sešel s P. Titzem z oddělení klasické archeologie národního muzea a jednali spolu o další možné spolupráce, o potřebách učitelů dějepisu, o výuce archeologie; ASUD vyjádřil podporu mezinárodního dne archeologie <http://denarcheologie.cz/>; ASUD obdržel sborníky o akci.

BŘEZEN – pan Palatajkov představil členům ASUD svou novou aktivitu, která se týká památníku v Letech – Pražské arcibiskupství pozvalo pražské učitele na *Čaj o páté*, kde informovalo o svých aktivitách, především o plánech zpřístupnit některé památky a o dalších projemech.

DUBEN – 22. dubna proběhl XL. vzdělávací seminář v Národním pedagogickém muzeu: PhDr. Josef Tomeš, Ph.D. z Masarykova ústavu Akademie věd ČR přednesl příspěvek *Osud a dilemata prezidenta Dr. Emila Háchy*; PhDr. Jarmila Čiháková z Národního památkového ústavu nejprve představila svou práci během objevování a průzkumu *Svatováclavské rotundy na Malé Straně* a po té všechny přítomné do významné památky osobně zavedla – na semináři schválila valná hromada výroční zprávu za rok 2016 – zástupci ASUD se účastnili jednání POKOS na Ministerstvu obrany ČR, jednání se mj. věnovalo problematice přípravy občanů k obraně vlasti do vzdělávacího programu, ať již samostatně, nebo jako součást společenskovedních oborů <http://www.pokos.army.cz/> - 27. dubna se Poslanecké sněmovně ČR konala konference Příběh války, kterou organizovala Společnost Volyňských Čechů, P. Martinovský přednesl za ASUD příspěvek o metodách výuky, jak se učí o válce.

KVĚTEN - zástupci ASUD se účastnili slavnostního otevření Centra studia genocid v Terezi – ně <http://studiagenocid.cz> – 11. května se semináře Euroclio na Univerzitě Karlově účastnila E. Zajícová, jednalo se o inkluzi ve výuce - ve spolupráci s Českým svazem bojovníků za svobodu a Společností bratří Čapků se 12. května zástupci ASUD účastnili pietní akce u pomníku bratří Čapků na náměstí Míru v Praze – účastnili jsme se semináře *Výuka hrdinství*, který v DOXu organizoval Památník ticha Bubny <http://www.bubny.org/cz/>, <https://>

www.dox.cz/cs/ - 27. a 28. května odjeli někteří členové ASUD na dvoudenní exkurzi po rozkvetlých parcích Lužice, zájezd připravili členové Spolku přátel Lužice.

ČERVEN - 1. června probíhal v budově ÚSTRu Skupinový rozhovor *Jakým způsobem probíhá výuka proti xenofobii?* i za účasti členů ASUD – zástupce ASUD se zúčastnil projektu *Výuka občana*, což je dvouletý projekt, který stojí nad společenskovešdními obory, je koordinován Centrem občanského vzdělávání a spolupracuje v něm i asociace občankářů – 10. června proběhla XXXII. exkurze na Písecku - za účasti mnoha členů ASUD se na školách uskutečnil *Týden mediálního vzdělávání*, který organizuje Jeden svět na školách – E. Kunstová se ve dnech 16. - 17. června účastnila jako porotce 39. ročníku SOČ v Boskovicích a předala cenu ASUD.

ČERVENEC a SRPEN – Ve dnech 1. - 5. července se členové ASUD účastnili tradiční akce, XXX. ročníku Letní školy historie - 21. srpna se zástupci ASUD účastnili Besedy s ukrajinským disidentem Zorjanem Popadjukem v knihovně V. Havla - 30. srpna vystoupila M. Jurčková v Českém rozhlasu Plus, v diskuzi s Miroslavem Peškem hovořila na téma *Do jaké hloubky by měly děti znát nazpaměť dějepisná fakta?*

ZÁŘÍ – 13. až 15. září proběhl XI. sjezd historiků, zástupci ASUD se účastnili práce v sekci didaktiky dějepisu - SdaP ve zprávě o multimediální příručce k čs. dějinám *Česká společnost v novodobé Evropě* v časopise Military forum zmínilo jako spolupracovníka na projektu ASUD - zástupci ASUD se účastnili semináře NIDV věnovaném událostem roku 1968 – ASUD vstoupil jako partner do projektu *Lípa republiky*.

ŘÍJEN – 21. října proběhla XXXIII. exkurze na Mladoboleslavsko

LISTOPAD -25. listopadu proběhl XLI. vzdělávací seminář - ASUD výbor potvrdil Eurocliu zájem o uspořádání konference na téma nových postupů ve výuce o Evropské unii *Decisions and Dilemmas 3*

PROSINEC – výbor poskytl informace redaktorovi iDnes k tématu rozpad Československa, viz https://zpravy.idnes.cz/rozpad-ceskoslovenska-na-ceskych-a-slovenskych-skolach-pj3-/domaci.aspx?c=A171212_164805_domaci_fer – M. Kalčíková se účastnila konference *Identita evropských Romů* v Brně.

SLOVO ÚVODEM

Stalo se v hodině českého jazyka. Probírali jsme slova nesklonná. Uvedl jsem učebnicový příklad slov *relé* a *želé*. Vyzval jsem žactvo 8. třídy, aby všichni zapátrali v paměti, zda také neznají nějaké další nesklonné jméno. Po chvilce ticha se ozval nesmělý hlásek: *Kivi*. Výborně, zajásal jsem, a co slovo *kiwi* znamená? *Ptáček*, pípla Zuzanka. *To je ovoce!* probral se Karel.

Obojí, pravil jsem, dříve než došlo k hádce, avšak pozor: obojí se sice vyslovuje stejně, ale liší se pravopis. Ptáček se píše s jednoduchým v, kdežto ovoce s w.

Maté, pokračoval Pavel. *Co to je?* divili se někteří. Ale Pavel věděl, čaj. A pak to zaznělo: *Kaki*.

Myslíš khaki? optal jsem se. *No, kaki*.

K – h – a – k – i, hláskoval jsem. *Ne, k – a – k – i*.

Co je khaki? chtěla vědět Blanka.

To je barva, vojenská, povídal vojenský nadšenec Luboš, *mohlo mne to napadnout*.

Moment, nerad jsem přerušil diskutující třídu, teď se zeptám já: *Co je to kaki?* Nevěděl jsem, toto slovo jsem slyšel poprvé.

Ovoce, řekl jeden hlásek, vzápětí se přidaly další, *jasně, ovoce!*

To neznám, povídám a zcela zjevně jsem ve třídě nebyl sám.

Mají ho v Tesco, pravil zas kdosi a pak někdo úplně jiný vytáhl z lavice mobilní telefon, *já vám ho ukážu*.

Počkejte! přerušil jsem všechny snahy, za chvíli bude přestávka, podíváme se nejprve do encyklopedie, to mne zajímá.

Během přestávky se mnou hlouček zvědavých vyrazil ke knihovně, kterou máme na chodbě. Hned jsme vzali dvanáctidílný Naučný slovník zemědělský, kde jinde hledat ovoce, že? Jenže *kaki* tam nebylo. *Takže kaki neexistuje?* špitl někdo. Počkejte, povídám, to, že slovo není v zemědělském slovníku, to ještě neznamená, že neexistuje, nemusí v něm být vše, navíc slovník vyšel před mnoha lety, kdy se sem *kaki* nedováželo. Možná bylo i zbytečné o něm psát...

Znovu se v rukách studentů objevily mobilní telefony. Ještě počkejte, nenechal jsem se zvíkat. Vzal jsem je všechny k zamčené skříni, která skrývá poklad nejcennější, Ottův slovník naučný. Listovat v tomhle pokladu (a máme původní vydání) vždy žáky baví. Veronika opatrně vysunula 13. díl. Chvilku listovala a pak se jí v očích objevila radost. *Mám to!*

Kaki je jméno plodů rostliny Diospyros Kaki – máme to hledat tam.

A ještě moment – také to je solné jezero v kalmucké stepi, můžeme hledat pod chaki.

Jiné šikovné ruce sáhly po 7. dílu. A opravdu. Nacházel se zde obšírný popis plodu rostoucího hlavně v Číně, včetně jeho vyobrazení. Dřevo *kaki* je známé jako ebenové dřevo! Byli jsme spokojeni. Zpráva o *kaki* se hned roznesla po 8. třídě.

Když jsme se vraceli kolem knihovny s Naučným slovníkem zemědělským, zastavil jsem se. Počkejte – dívali se na mne trochu podiveně. Sáhl jsem do knihovny a vytáhl 1. díl – obrátil jsem se na žáky: Něco mne napadlo.

No jasně, pravil Pavel, *jestli to tam taky není latinsky*.

Bylo, *diospyros* – viz *tomel*. A tak jsme vyndali ještě 11. díl. O *tomelu kaki* tu bylo napsáno daleko více, sto let po vydání *Otty* roste nejen v Číně, ale i v Japonsku.

Inu, kdo hledá, najde – a nemusí k hledání nutně použít chytrý telefon...

K NĚKTERÝM NAŠIM ČINNOSTEM PODROBNĚJI

XL. VZDĚLÁVACÍ SEMINÁŘ ASUD

Národní pedagogické muzeum J. A. Komenského, 22. dubna 2017

Účastníci semináře dostali sborníky z Národního muzea, za něž děkujeme dlouhodobé spolupracovnici Kristýně Hlavaté, sborník Mezinárodní den archeologie v Praze od kolegy Pavla Titze z Národního muzea a brožuru Výlety za krásami středočeského baroka, které zajistil kolega Hirt.

Dopolední program patřil **PhDr. Josefu Tomešovi, Ph.D.** s příspěvkem **Osud a dilemata prezidenta Dr. Emila Háchy**.

Pozn. Autor se omlouvá za případné nesrovnalosti vzniklé přepisem.

Přednášející připomněl, že 12. července uplyne 145 let od narození Dr. Emila Háchy, jenž byl vynikající právník a nešťastná hlava státu. Bývá rozporuplně hodnocen jeho složitý, tristní, kontroverzní život, jakož i posmrtný život. Pan doktor připomněl rodiště Trhové Sviny – proto se u Háchy odráží jistá rázovitost v jeho chování i oblékání. Do 12 let prožil idylické dětství, pak mu zemřel otec – zvažněl, zestárl. Během studií se stal premiárem na gymnáziu v Českých Budějovicích, kde se spřátelil s Josefem Šustou. Maturoval v roce 1890, přešel do Prahy na práva, soudní a advokátní praxi.

Přednášející Josef Tomeš

Přijal místo v Zemském výboru, kde působil 18 let, kde spolupracoval mj. s Antonínem Klášterským. Měl talent na řeči: německý jazyk, francouzský jazyk, ale také angličtinu, mluvil i rusky, polsky, domluvil se také italsky a samozřejmě uměl slovensky. S bratrem poprvé přeložili knihu J. Klapky Jeromeho – Tři muži ve člunu, Kiplingovy povídky, další texty, které vycházely v denním tisku. Byl muzikálně schopný, nadán básnicky, psal od mládí verše, sbírka *Omyly a přeludy* – vydáno posmrtně.

V roce 1902 si vzal sestřenicí Marii, o rok později se narodila Milada (v rodině Miluška). I manželka byla hudebně nadána. V Praze bydleli v ulici

Na Slupi. V roce 1916 byl povolán do Vídně jako senátní rada, s Dr. Ferdinandem Pantůčkem jednali o budoucí české státní právní a správní reprezentaci – převážná část státních úředníků přešla do služeb nové republiky, aby zde uplatnili své schopnosti. Stal se zástupcem, po Pantůčkově smrti 1. prezidentem nejvyššího správního soudu. Získal velké renomé, byl spoluautorem čs. správního soudnictví, po válce se obnovitelé vraceli k jeho pojetí.

Jako docent přednášel na právnické fakultě UK. Stal se soudcem mezinárodního soudu Haagu.

Nebyl stoupencem ani účastníkem hradní skupiny, udržoval si určitý odstup, ale vážil si Masaryka a Beneše, oni respektovali jeho. Po válce vyjadřoval určité pochybnosti, zda se mladý stát udrží – měl velké debaty, např. s Karlem Kramářem, byl více empatický k situaci menšin a národnostních skupin – uvědomoval si toto rakousko-uherské dědictví.

Těšil se do důchodu – na koníčky: literaturu, výtvarné umění, přestěhoval by se mimo Prahu (vila v Písku) – trápila ho arteroskleróza, cítil se unaven. Žil by život bohatě naplněný, ale vše se v roce 1938 změnilo v drama. Možná předzvěst: zemřela mu manželka! Dcera po rozvodu s Dr. Ráblem žila s rodiči, stala se otci hlavní oporou.

Ocitl se mezi kandidáty – po odchodu E. Beneše byla dva měsíce republika bez prezidenta, doba animozní, přetřásalo se vše, bylo těžké najít někoho, kdo by vyhovoval všem, například Slovákům. Mezi Chvalkovským, Osuským a dalšími najednou vyplynul Hácha (už byl osloven v roce 1935). Kandidaturu odmítal, není politický člověk, ale byli pro něho významní činitelé, např. Rudolf Beran, Antonín Hampl (osobní přítel, Hácha ho akceptoval – i politiku sociální demokracie), Otokar Klapka, přátelé jako pražský arcibiskup, Vojtěch Mastný a další. Tajně doufal, že Slováci ho ne zvolí (doposud vše vetovali). To že na konec volbu přijal, bral jako povinnost národu.

19. listopadu se vzdal úřadu, 20. listopadu 1938 byl zvolen 272 z 312 hlasů. Zašel si do Slamníku na gulášek, avšak najednou se ozvala střelba a přijeli pro něho, aby dal slib. Na tom se shodují i pamětníci – stal se symbolem naděje, Jaroslav Stránský napsal: že je to dobré a slavné znamení, že prezidentem se stává strážce právního řádu, ne politik. Prezidentský projev pronesl jako první dílem česky, slovensky a rusínsky.

Háchu mrzelo, že Tiszo, ač kněz, nedodržel slovo, poměry na Slovensku se zhoršily, Hácha jmenoval novou vládu. 14. března 1939 cestoval do Berlína. Beneš později cestu označil jako politický atentát. S Benešem ho tu pojí stejný osud - rozhodl (ústavou nebyl oprávněn), podobně jako Beneš. Mohl odstoupit, ale uvědomoval si, že nemůže opustit národ. Proto zvolil národně-obrannou politiku v rámci možností, zapomnělo se, že polemizoval s českými fašisty, nesouhlasil s Vládkou. Podařilo se mu zachránit lidské životy, národní bohatství. Nebyl politikem: před politickým upřednostňoval lidské životy. Např. zachránil mnoho studentů po 17. listopadu – na 1200 studentů se ocitlo v Sachsenhausenu, poslední se vrátili v lednu 1943. Dr. Jakub Čermín, jeden ze studentů, pozdější předseda ČSBS, zdůrazňoval, že vděčí za život Háchovi. S nástupem Heydricha se vše zhoršilo, přesto se snažil zachraňovat jedince. Moravec psal jeho řeči, Hácha už to nechtěl psát, choroba se zhoršila. Už neměl sil, přesto se lidé v Háchově okolí (hlavně dcera) snažili působit prezidentovým jménem. Milada navštívila K. H. Franka (ona i její otec ho nesnášeli) přemluvila ho a zachránila pár lidí. Poslední měsíce války byl zastupován např. Krejčím.

13. května 1945 byl zatčen v Lánech. Na rozkaz V. Noska Háchu uvěznil na Pankráci, kde v nedůstojných podmínkách zemřel. Nikdo se za něho nepostavil. Ani Beneš, i když údajně soukromě poznamenal: To se nemělo stát. Nezasáhl ani Msgr. Šrámek.

30. června 1945 byl Emil Hácha pohřben na Vinohradském hřbitově. Pohřbu se účastnila dcera a její bývalý manžel (jen tak mimochodem Rádl poskytl Miladě jeden ze svých dvou bytů), Bohumil Příhoda, který se stal osobním komorníkem Jana Masaryka, později sloužil

u Herberty Masarykové ve Švýcarsku. Msgre. Alois Tylínek (vrátil se z KT), který sloužil za Háchu zádušní mši později tvrdil: To musel udělat – byl jako nešťastná oběť cizích vin.

Tímto názorem předznamenal II. dějství – posmrtné období. Období ostrakizace – snímal hříchy za všechny ostatní. Jak řekl přednášející, *papír snese vše, ale důležité jsou osudy lidí*. Je smutné, že nezazněla nějaká kladná slova ze strany demokratických osobností. Objevil se malý záblesk objektivy v 68. roce – v časopise *Reportér*.

Ale ono to bylo rozporuplné i po listopadu 1989. Přetřásají se skutečná historická fakta, je důležité si uvědomit v jaké mimořádně drastické době žil.

Soud nad Háchou neprobíhá jen v rovině historické a politické, ale i v etické a axiologické rovině – zde stanovisko nebude vyřčeno, setkávají se různé hodnotové informace. Ovšem uvědomme si, že nikdy nebyl postaven před soud, nikdy nebyl odsouzen!

O panu prezidentovi Háchovi v diskuzi mj. zaznělo.

Emila Háchu lze také charakterizovat jako *prezidenta, který se nerad fotografoval*.

Z filmů o E. Háchovi: televizní film *Zrádce, nebo oběť?* režiséra Petra Lokaje (prem. 6. prosince 2007), film *Noc rozhodnutí* režiséra Pavla Háši – se skvělým Rudolfem Hrušínským, výstižně zobrazeno Háchovo dilema. V divadle Kolowrat byla hrána velice zajímavá hra, rozhovor mezi Masarykem a Háchou režiséry Milady Součkové *Zpověď prezidenta Emila Háchy* (o hře viz <https://vltava.rozhlas.cz/zpoved-prezidenta-hachy-zenskyma-ocima-5139879>, hra se již nehraje -pozn. PM).

Z osobního života - Hácha jezdil na dovolenou do Harrachova – sem jezdilo více právníků, ale i řada osobností z kultury, např. gen. Medek (jeho syn Ivan chodil s Háchou na houby), Viktor Dyk a další.

Otázka – Hácha se domluví s Hitlerem na českém státě, ale byl ve vzduchu prázdnu, Slováci odešli ze státu, kde hledat podporu, oporu?

Emil Hácha dostal injekci – o to více odporoval, měl sil, říkal - at' uhradíme, co se dá – nemá to právní relevanci – neodsouhlasil to parlament. Tak to viděl. Pak si řeknou: *Kdo to udělal? Nějaký Hácha, ale národ to nepřijal. A já už jsem starý člověk, já už to ustojím. V hrobě člověk snese hodně*. V těchto slovech se odráží jeho sarkastický humor.

Odpolední část byla věnována rotundě svatého Václava na Malé Straně.

Významnou historickou památku přišla představit nanejvýš povolaná osoba, **PhDr. Jarmila Čiháková** z Národního památkového ústavu, která vedla archeologické práce. Přednášející se na rozdíl od kolegy Tomeše opřela o prezentaci, neboť měla připravený bohatý obrazový materiál dokládající náročnou práci při vykopávkách.

O rotundě na Malá Strana se vědělo, byla na několika dobových ilustracích. Nacházela se na svahu, zasypali ji, aby vyrovnali kněžiště - strop je podlahou kněžiště. Na žádost MFF UK se začala vyvážet sut', zvedla se podlaha a vybírala se sut'. Dne 3. února 2004 byla objevena koruna základu – našla se jinde, než se předpokládalo. Mezi přítomnými archeology vypukla obrovská vlna radosti: máme loď! Rotunda je vyměřena podle českého lokte, 1 český loket = 0,5914. Kóty jsou uváděny v celých mírách. Původní románská dlažba z druhé poloviny 11. století, je tedy zřejmá vazba na knížete Vratislava. Zároveň je spojena s legendou o translaci těla sv. Václava (průvod přešel Vltavu a potom šel kolem vězení, kde byli nevině odsouzení lidé – objevilo se velké světlo, pouta popukala.).

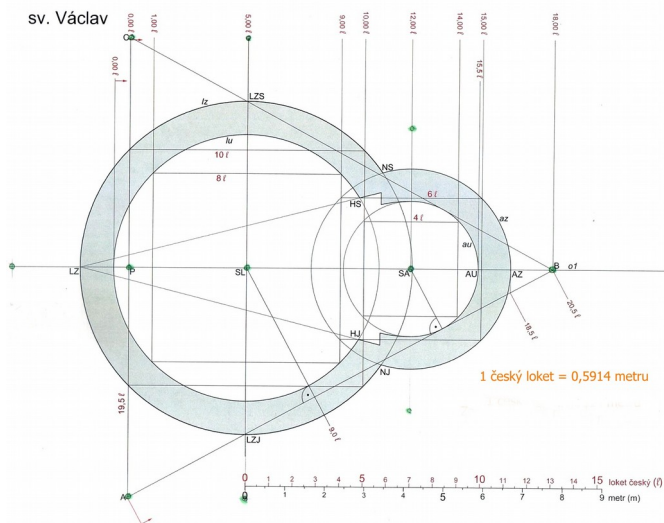
Archeoložka Jarmila Čiháková zamyká dveře, za kterými se ukrývá rotunda.

Avšak pozor, pod základy se objevilo starší románské okénko, původně zde stála kamenná stavba. Byla dále odhalena malta, malovaná omítka, v místech rotundy stála církevní budova!!! Asi z poloviny 10. století – že by původní, jiná rotunda? Jenže tady nálezy nekončí. Objevily se stopy po starší dřevěné stavbě. Pod dřevem byla nalezena kostřička novorozence. Objevily se i pilíře – jeden z pilířů stál před rotundou. Jedna ze staveb zanikla před rokem 900 – našla se zá-

chodová jámka, stopy po požáru. Dále stopy dobývání, šipka s křídélky. Budova stála v těsné blízkosti dřevěné cesty široké cca 340 cm. Cesta je původně z počátku 9. století – původně byla jen hliněná. U cesty se našly náušnice a záušnice, prstýnky.

Po přednášce následovala exkurze v rotundě.

Více o rotundě – včetně virtuální prohlídky viz: <http://www.nase-rotunda.cz/>.

vlevo:

Míry, kružnice a trojúhelníky - matematická gramotnost a dějepis. (obr. J. Čiháková)

XLI. VZDĚLÁVACÍ SEMINÁŘ ASUD

Lužický seminář 25. listopadu 2017

Po úvodním krátkém zamyšlení předsedy o sjezdu historiků předstoupila po deváté hodině před účastníky semináře **PhDr. Václava Kofránková, PhD.** z *Historického ústavu AV ČR* s příspěvkem **Přemysl Otakar II. - král mezi mýtem a realitou**, kterým jsme reagovali na blížící se osmičková výročí. I když nevíme, zda si vůbec někdo bude připomínat Přemyslovu smrt na Moravském poli...

Pozn. Autor se omlouvá za případné nesrovnalosti vzniklé přepisem.

Přednášející V. Kofránková - foto EK

Jak přednášející předsevzala, k mýtizaci osoby Přemysla Otakara docházelo už za Habsburků, sloužila k legitimizaci jejich nároků – porazili krále. Později se téma politizuje – bývá zkreslován jeho obraz dle potřeb (politicky, kulturně atd.). Jedná se o velmi zajímavý materiál, který vyplní čas přednášky, a proto bude vynechána zakladatelská činnost – to všichni známe.

V Kofránková ukázala několik zajímavých vyobrazení, podporujících mýtus Přemysla Otakara II., na několika slidech:

Poštovní známka Österreich 1978

ukazuje, že není jen „Král železný a zlatý“.

Povězte si, jak vznikl mýtus? Mýtus vytváří již *Přemyslova pečeť* - jeho politika byla dobovatelská - inspirace Fridrichem II. Sicilským – inspiroval se jeho pečeť – do českého prostředí tak pronikl rytíř na koni.

Poštovní známka Österreich

1978 – autor se inspiroval závěry konference, která přinesla zásadní obrat (ten to pozvolný obrat je patrný od druhé pol. 19. stol.). Rakouští historici se odklonili od pojetí uzurpátora, jak ho podávali Habsburkové, a posunuli obraz panovníka směrem: zakladatel, modernizátor, stavitel pevností proti Uhrům, organizátor – v jejich pojetí je tedy chápán plněji. Na stranu druhou např. německá kolonizace byla u nás politizována i ve 30. letech. Neboli se

Můžeme si říci, že obrazu, který máme o Karlu IV., se již dávno přiblížil Přemysl Otakar II. Ovládl celou Evropu, zprávy o něm najdeme až ve Španělsku – popisuje se vzestup království. Dnešním jazykem bychom řekli, že byl *imagemaker*.

V *Letopisech českých* je přirovnán ke slunci, chápeme pojem *slunce* jako Kristus – zase podobně jako u Fridricha II. - motiv *slunečního krále* z něho dělá někoho více než obyčejného panovníka. Železný a zlatý, to není jen rytíř, a bohatý, psali to o něm v italských kronikách, ale je zlatý není zase jen bohatý, nýbrž *sluneční* – v souladu s učením Kristovým, je sluncem pro svůj lid.

Jezdecká pečeť. Najdeme ji snad ve všech učebnicích. Ale umíme ji číst? Pečetě vystavoval obrovské se symboly Čech, Rakous, Štýrska, Korutan. Byl ctitelem Panny Marie. Proto jsou na pečetí maličké růžičky – mariánský symbol. Velký a mocný, rytíř – ochránce největší dámy srdce, tedy Panny Marie, je galantní. Pečeť je jeho vizitkou. Dokonce můžeme doložit, že s věkem se pečetě zvětšovaly.

*Přemysl Otakar II. -
Gelnhausenův kodex*

století se vynechává...

Dlouho vše vypadalo, že na co sáhne, to mu jde. Realita ale byla jiná. Probíhaly obrovské spory se šlechtou – suverénní moc krále a chuť šlechty podílet se na správě země, to vše jiskřilo v českém prostředí. Zmiňují se především Vítkovci, avšak ti nebyli jednotní, někteří dokonce krále podporovali. Přemysl Otakar reagoval jako typický středověký vládce. Je tu opozice? Tak je fyzicky zlikvidujeme. Rodí se obraz krále tyрана. S rozvojem území státu (svého území) narážel na místní zvyky, což vytvářelo napětí nejen s naší, ale i s cizí

Další vyobrazení v *Gelnhausenově kodexu* z 15. století. Zde spatříme davidovský vzor – s mečem v ruce *rex iustus* (spravedlivý král vládoucí dle práva). Ochránce vdov a sirotků, křesťanů, podporovatel církve – stavěl kláštery, do země přicházeli minorité, dominikáni. Král má být štědrý – byl štědrý okázale, až rozhazovačný, dával velké dary cizím poselstvům, půjčky sousedům. Chápeme vizualitu středověku – král má být na očích lidu, proto například král soudí na veřejnosti. Král je galantní rytíř – soustředí kolem sebe dvůr, dvorské pěvce, pořádá okázalé slavnosti, svatby, zasnuby.

Zakládací listina města Poličky – vyobrazení panovníka jako největšího zakladatele, bez něho by Lucemburkové neměli to, co měli. Je největším zakladatelem nejen v našich dějinách, ale i jako evropský panovník. Škoda, že se ve školní výuce spěchá a 13.

*Zakládací listina města
Poličky*

šlechtou. V Dalimilově kronice jsou narážky, napětí mezi Čechy a kolonisty, které v době braniborské správy to vyvrcholí.

Měl dvě ženy, nebo tři? Ale bylo jich více... První sňatek s Markétou byl politický sňatek, bylo to jasné i jí, měla velké zkušenosti, mohla tušit, že sňatek bude zneplatněn – zrušen – to se dalo čekat. I když ji to zaskočilo... Byla tu potřeba legitimních princů, zvláště po Kressenbrunu – Kunhuta Haličská se tak jeví jako logická volba, i když původně chtěl Markétu, vnučku Bély. První žena – to byl plodný vztah, byla mu nápomocna, zažila velké politické zvraty, měla kulturní rozhled, pro mladičkého Přemyslovce měla především právní význam! Všimněme si slovíčka *právně (právoplatně)* – zneplatnění sňatku – použil to Rudolf, proč nezískal stolec právoplatně? Středověk dbal na právnícké kličky. Rakouská šlechta 2x požádala Václava I., aby poslal svého syna ke správě země (bavorský a uherský vliv) – shodli se, že nejlepší bude ochranné křídlo české šlechty, kde panovala provázanost rodová, politická, kulturní. Tedy sňatek Markéty posílil vazbu, ale nebyl tím hlavním důvodem. Šlo tam i o právoplatnost. Jenže se změnila politická konstalace, tedy i manželky Kunhuta. Důležitějším byl smířící sňatek po největším vítězství – bitvu rozhodli jeho velitelé – ale mýtus vznikl: Neporazitelný. Realita: král je statečný, ale není tak schopný velitel!

Rok 1273 a volba Rudolfa na trůn římského krále – Rudolfův sen: chci ovládnout říši – což znamená: musím se zbavit konkurentů, potřebuji silnou mocenskou základnu. Habsburské državy jsou sice na dobrých místech (získané mj. na příbuzných), ale nejsou kompaktní. Kde je v říši volné kompaktní území? Kompaktním územím jsou Rakousy, ale ty má v drápech Přemysl Otakar II. Rudolf pozve Přemysla Otakara na sněm. Náš panovník si je vědom pozice a prestiže (té možná více), proto odmítne řešit záležitost. Nutně přijde říšská klatba (dle práva), objevil se rušitel říšského míru. Daná lhůta vyprší - zástupce práva plamenným projevem právo začne bránit. Co se stalo, už nevrátíme, máme připravený konflikt. V českých zemích zároveň panovala třaskavá nálada se šlechtou. Byla-li dána klatba, Rudolf nechtěně pomohl šlechtě, poddaní nemusí poslouchat, tedy veškeré šlechtické vzpoury jsou legitimní? Nebo to byl krok chtěný?

Listopad 1276 mezi konflikty se Rudolf a Přemysl Otakar setkání na Dunaji. Přemysl se musel podrobit, v zádech měl povstání v Čechách, před sebou v Alpách. Setkání bylo osobně nepříjemné – poklekl před králem, musel vrátit území a lénum. Bylo jasné, že se jedná jen o dočasné uklidnění sil. Kdyby celou záležitost Rudolf dotáhl do konce, stal by se Přemysl Otakar periférním králem.

Přemysl Otakar II. o říšskou korunu stál – slavné měl předky, ale prošvihl možnost – měl vyvinout činnost. Rok 1273 a volba Rudolfa byla z jeho pohledu záležitost, že Rudolf je jen jeden z řady a půjde to, ale opak byl pravdou. Rudolf byl politik, nikoliv slaboch. Kurfiřti si nevybrali dobře. V tu chvíli nebylo cesty zpět, Přemysl Otakar by možná uspěl, ale neudělal správné kroky. Pozor – nezapomínejme, že během volby byl opomenut český hlas – jedná se o jakousi symbolickou konstalaci – král neměl plný počet, byl volen právem? Jenže Rudolf byl schopný a činorodý, napomohl tomu, aby vše „později“ hrálo pro něj.

Moravské pole – velký prostor, jedno z nejlepších bojišť v Evropě. Samotnou bitvu provází nejasností, její průběh, jak ho známe, je ovlivněn pozdější příběhy. Fakta: oba panovníci nesmiřitelní protivníci – rozhodující bitva, jeden musí padnout. Proto je Přemysl Otakar rozsekán na místě, má i rozseknutý obličej, usekané ruce...

Pídíme-li se po důvodech porážky, tak velkou roli hrála šlechtická opozice. Ale byla za Přemyslem stála i říšská šlechta, kjejíž část však stála i na straně druhé. Roli hrála i vojenská lest a zkušenost se změnami pojetí boje - Rudolf vyčlenil speciální oddíl, který vpadl Přemyslovu vojsku do boku a způsobil chaos. Přemyslovi lidé utíkají. Nelze potvrdit zradu Miloty z Dědic, věrně sloužil Přemyslu Otakaru, byl i štyrským hejtmanem, hájil zájmy krále; po bitvě vystupuje v zájmech královny a královice – vždy je na předních místech na listinách. Milotův bratr Beneš byl za defraudaci na hradě Veveří umučen, Tobiáš z Bechyně (pražský biskup) – obhájce práv Václava, vystupoval proti Závišovi a byli další...

Již v roce 1278 vznikají příběhy – tak vynikající vojevůdce nemohl bitvu prohrát!!! Mohl zemřít jenom zradou. Rytířský obraz u nás přetrvává, stejně jako habsburský obraz narušitele řádu. Není zpochybněna zbožnost a zakládání klášterů. Propaganda přetrvá, pozitivní rysy zůstaly. Přemyslovo tělo si vítěz po bitvě odvezl do Vídně do kláštera minoritů – ukázal všem, Vídeň byla na Přemyslově straně. Vídeň ho viděla poraženého.

Další záležitost - Záviš a Kunhuta. Záviš se prosadil mezi Vítkovci až v 70. letech, vynoří se najednou jako vůdce vzpoury proti českému králi. Ano, je to zrádce (po právu měl propadnout hrdlem a majetkem), ale v době sňatku Přemysla Otakara s Kunhutou ne – nebyl u dvora, nebyl na Moravském poli, byl později exponentem českého zájmů proti Habsburkům, Rudolfova klika u dvora o něho nestála.

Příběh krále a zrádců – příběh obsahuje již Zbraslavská kronika – Záviš zmánil královnu kouzly, je to černokněžník! Jeho život je přirovnán ke kolu štestěny. Jedná se o antický motiv, ve středověku hojně využíván. Další kronikář Přibík Pulkava použil Milotu, vždyt i Karel měl spory s Vítkovci.

Jak je špatné, když si šlechtic vezme královnu vdovu - na to mysleli v zákoníku Habsburkové. Rudolf IV. Habsburský vytvořil obraz Rudolfa I. Kněží napsali dynastickou legendu – byl skromný a ctěl Boha, vytvořil se obraz, že Rudolf nastavuje řád, proto jeho předek porazil Přemysla Otakara, slovanského krále. Opačně se na Přemysla Otakara díval Rudolfův konkurent Karel IV., ctěl ho, i proto má panovník velký náhrobek v chrámu sv. Víta.

Druhým přednášejícím byl **Mgr. Karel Černý, PhD.**, z *Fakulty humanitních studií UK Praha* s přednáškou na aktuální téma: **Muslimové v České republice: Realita a skutečnost.**

Úvodem přednášející doporučil dvě práce: Daniel Topinka a kol.: *Muslimové v ČR* a Eva Pavlíková *Muslimští přistěhovalci a český sekulární stát*. Dále svou práci – Karel Černý: *Nad Evropou půlměsíc*.

Muslimská skupina tu byla již za první republiky, zhruba 700 členů – hlavně v Praze – chtěli vytvořit organizaci, chtěli se propojit mezi sebou (ale to existuje do dneška), chtěli zastoupení – reprezentaci vzhledem k čs. státu; byla tu snaha založit a postavit mešitu – což podporoval i TGM, pokud chce být Praha evropskou metropolí – musíme mít dobré vazby i na arabský svět. Někde v centru by měla být mešita, byl otevřený k islámu, podpořil vznik orientálního ústavu.

V době nacistické okupace se zdiskreditovali – Alois Bohdan Brixius (má heslo na wikipedii – pozn. PM), konvertoval k islámu a kolaboroval s režimem, podporoval válku proti Francii a Británii a očekával osvobození Arabů od britské a francouzské nadvlády.

Po roce 1948 se necítili v ateistickém státě, už nelobovali. Velké obrození muslimských aktivit až po 1989, v Brně a na Černém Mostě v Praze – v obou městech existují islámské nadace – možno požádat o exkurzi.

Muslimové k nám ve větších počtech přicházejí až od 60. let – Lýbie, Irák, Sýrie – z arabských zemí, 99 procent muži – byli pozváni ke studiu – inženýři, architekti, medicina (i veterina), ve 3. sledu vojenské obory – obchod se zbraněmi. Menší část tu zůstala – asimilovali se ve smíšených manželstvích. První rok jen studovali čj.

Po roce 1989 – rozrůznění skupin, válečníci uprchlíci – z Bosny, z Čechenska – zajímavá a početná skupina – nejsou až tolik zbožní. Dále političtí azylanti – z Kazachstánu, ti jsou zbožní. Pokračuje tradice studentů, nově i studentek, nově z Indonésie. Nově přicházejí také obchodníci z vyšších vrstev, třeba z Kuvajtu, Turecka. Dále se u nás objevují vzdělaní experti (návrháři, IT technologie) – přišli s nadnárodními korporacemi. A v neposlední řadě tu jsou hosté lázeňských zařízení, hlavně Teplice v Čechách – bohatí s rodinami – možná si vzpomenete na kauzy, kdy narušovali klid, pořádali různé pikniky, ba dokonce rušili noční klid – dnes se místní muslimové snaží vše vysvětlit, aby se překonaly rozdíly.

Karel Černý podal zajímavé informace o muslimech v Čechách

Jak probíhá adaptace muslimů u nás?

1. **asimilace** – nejvíce u nás, neodmítne, ale upozadí kulturu, upozadí i náboženskou identitu – přestane praktikovat; řekne, že je muslim, ale tím to končí. Do mešity chodí jednou za rok, podobně jako Češi, když chodí do kostela na Vánoce. Považují českou společnost za dobrou, příznivou. Mají dobré a intenzivní vztahy s lidmi ze studií, se sousedy. Volnočasové aktivity tráví s Čechy. Mají často smíšená manželství. Chápou českou kulturu. Vyhovuje jim sekulární společnost, která jim neříká, že se chovají jinak (není tu sociální kontrola). Domů pro ně znamená Česká republika. Za muslimy se považují, když kolem sebe slyší negativní myšlenky.

2. **integrace** – početně druhý typ. Mají velké kontakty s českou majoritní společností, ale drží si kulturu a muslimskou identitu. Respektují naše zákony, ale udržují a rozvíjejí svou víru. Oceňují tolerantní společnost. Snaží se víru skloubit, přizpůsobit. Důležitá je rodina, výchova dětí. Jako pozitivní chápou vzdělání. Spolu s asimilovanými tvoří zhruba 90 procent muslimské menšiny. Poznámka, oni by se i chtěli zapojit do české společnosti, ale ta není jednotná. Čemu se vlastně mají přizpůsobit? Je tu velké množství subkultury. Sem patří zvláště ti, kteří přicházejí poslední dobou.

3. **marginalizace** – menšinová skupina v Česku – odhodili kulturu své země, rezignovali na svou víru, nemodlí se, u nás třeba experimentují s alkoholem s drogami. Mají předmanželský sex. Navázali vztahy s Čechy. Jsou vykořenění. O sobě smýšlejí jako o neú-

spěšných lidech. Sní o tom, že se ve stáří vrátí k islámu. Druhý sen – že tu prorazí. Přicházejí z černé subsaharské Afriky, na rozdíl od Arabů jsou černoši – z nižších sociálních vrstev. Ale ani Arabové je neberou.

4. **separace** – nemají vztahy s českou společností, ale po příchodu do ČR stále více a více se upínají na svém náboženství a kultuře, více než věřili doma. Turecké a syrské manželky schopných mužů. Manželky netuší, kam jedou, nechťely sem. Naše země pro ně není atraktivní. Kulturní šok. Z domácnosti si udělají např. „malé Turecko“. Žijí mentálně tam, propojeny díky technice.

Ale pozor, roste počet asimilovaných, kteří se stahují do separace. Jsou to například narážky na terorismus, na muslimské právo.

Ale k muslimské společnosti se řadí i naši konvertité – je jich až 10%, dělíme je do třech typů:

1. kníží – hledači, jsou i bez styku, ale čtou cestopisy, filozofická díla, během hledání objeví korán, nebo jiné knihy o islámu – uvědomují si, že to je to, co rezonuje.

2. skrze někoho – koho potká, seznámí se s ním. Skrze charakter toho člověka.

3. rebelie – lidé, kteří se staví kriticky k české společnosti, vidí, že je česká společnost prázdná, příliš konzumní. Hledají alternativu. Hledají v islámu alternativu.

Avšak reálně to bývá několik kombinace dvou prvků.

4. smíšená manželství – podle islámského práva šaríja nemusí křesťanka, nebo židovka přestoupit na víru. Ale naopak ano, muži musí.

Ukažme si rozdělení – organizaci českých muslimů:

1. solitér – nechce nikoho, někoho vidět, nezajímá se.

2. kdo se sdílí – etnicita, zvyky – krajanské spolky – Afghánci – restaurace Kábul, aby společně vařili a jedli, ale mají tam i točené pivo. Zaspívají si své tradiční písně, zvyky, třeba pouštění draků na podzim – to jsou utečenci před talibanem.

3. kdo sdílí víru – aktivní muslimové – chtějí zakládat modlitebny, mešity, obchody, organizace, kurzy arabštiny – pár stovek ze 22 tisíc muslimů v ČR.

4. aviatci – mešita je pro ně důležitá, ale jen nábožensky, ale mešitou prolétnou ve stylu „pomodlím se a jdu“.

5. svépomocné neformální sítě – pomoci si adaptací tady, seznamky pro ty, kdo je potřebují.

6. jazyk, jako bariéra – češtinu nahrazuje angličtina – lidé z různých korporací.

32. DĚJEPISNÁ EXKURZE

Písecko 10. června 2017

Písecko známé i neznáme

V sobotu 10. 6. 2017 byl krásný sluncem prozářený den a my jsme vyrazili na Písecko, které bylo pro tento rok cílem pravidelné jarní exkurze ASUD. První zastávkou na naší cestě po malebném a historicky zajímavém Písecku byly Lety. Přímo v obci na obecním úřadu jsme si prohlédli expozici věnovanou zdejšímu kárnému pracovnímu táboru a romskému holokaustu a pak jsme navštívili památník na místě někdejšího tábora. Z Let jsme zamířili do Muzea Mikoláše Alše a Matěje Kopeckého v Miroticích.

Program exkurze dále pokračoval návštěvou Zemského hřebčince Písek. Právě tato zastávka byla pro většinu z nás velkým překvapením. Nejprve jsme se od průvodkyně dozvěděli, jaký je rozdíl mezi hřebčínem a hřebčincem. Hřebčince jsou u nás pouze dva, druhý je na Moravě v Tlumačově. Jsou to státní instituce, které zajišťují kvalitní hřebce pro chov koní armádních, zemědělských i sportovních a působí už od přelomu 18. a 19. století. Písecký hřebčinec je národní kulturní památkou a zajímavý je i architektonicky. Jde o rozsáhlý areál vybudovaný na počátku 20. století na okraji města.

Písecký kostel svatého Václava

Na předměstí Písku je i kostel sv. Václava, jehož historie sahá až do 1. poloviny 13. století a který byl dalším bodem našeho programu. Utrakvistickou éru této pozoruhodné sakrální památky připomíná nedávno objevená freska zachycující upálení M. Jana Husa. Dokladem toho, že místní jsou na svůj kostel hrdí a jsou si vědomi jeho historického významu, byl zasvěcený výklad ženy ze zdejší farnosti. V Písku jsme se ještě prošli středem

města pod vedením historika z Prácheňského muzea.

Z Písku jsme pokračovali dál do Albrechtic nad Vltavou, které prosluly zajímavým hřbitovem. Podle nápadu místního faráře byly od čtyřicátých let 19. století při hřbitovně zdi budovány kapličky s lidovými nástěnnými malbami. Věncem osmdesáti pěti kapliček tak obklopil celý hřbitov, v jehož centru se nachází jeden z nejstarších jihočeských kostelů s pozůstatky původní románské výzdoby v interiéru.

Na závěr jsme navštívili Muzeum mlynářství, pekařství a zemědělství v Božeticích. Muzeum se nachází ve mlýně doloženém od poloviny 16. století, jehož současný majitel historický objekt nejen zrekonstruoval, ale i otevřel veřejnosti. Jako jedna z organizátorek exkurze mohu konstatovat, že vše, co jsme měli na programu, jsme stihli a že všech třicet dva účastníků výletu bylo spokojeno.

Lenka Dvořáková

33. DĚJEPISNÁ EXKURZE

Mladoboleslavsko 21. října 2017

Letošní podzimní historická exkurze se nesla ve znamení právě probíhajících parlamentních voleb. Z mlžných cářů na nás podél cesty jukaly staronové tváře, aby nám (sobě) zajistily zářné zítřky. Tu obviněný Jánošík s chabou češtinou slibuje boj proti nepravosti a NEBLÁBOLIŤ, tu šikmooký samuraj mává mečem jako svatý Václav a nabízí svoji hrud' k zadržení neexistujícího proudu cizáckých hord. Ach jo, takový malý český bizár. Nebo náš starý dobrý Kocourkov? Účastníkům zájezdu chodily průběžné zprávy od rodných příslušníků, jež pak vyvolávaly patřičné komentáře: „Už jsme se staly slovenskou

provincií?“ dotazoval se kolega. „Nikoliv,“ oponoval prodejce zámeckých vstupenek, „bude-me monarchií!“

Zámek Křinec, foto J. Mikulica

První zastávkou v mlhavém ránu byly Kosmonosy a návštěva zdejší napodobeniny Svaté chýše (Santa Casy). Jde o označení pro rodný dům Panny Marie v Nazaretu, který byl podle legendy na konci 13. století přenesen anděly do Itálie, kde nyní stojí v bazilice v obci Loreto. Zde v Kosmonosích stojí volná kopie pražské Lorety s centrální Svatou chýší, ambity a kaplí sv. Martina. Starší, leč vitální paní

průvodkyně nás zaujala nejen svými odbornými znalostmi, ale i suchým humorem, s kterým líčila nájezdy místních zlodějů a problémy minulosti i současnosti jejího rodného města. Jak nám později sama prozradila, bývala před penzí také jednou z nás, proto ten zápal! Budovu bývalého piaristického kláštera jsme si prohlédnout nemohli, neboť dnes slouží jako psychiatrická léčebna pro severní Čechy. („Tedy pro severočeské učitelky,“ jak zaznělo z davu.)

Srdce pivařů mohlo pookrát při návštěvě Svijan. Díky místnímu pivovaru se podařilo rekonstruovat přilehlý zchátralý zámek. Ten dnes slouží jako výstavní prostory pro regionální dějiny i pro výstavy příležitostné. Za zmínku stojí pěkná expozice věnovaná období Keltů a místním nálezcům. Jelikož cíl našeho putování nebyl příliš vzdálen od Prahy, zbyl čas i na oběd v restauraci a ochutnávku místního piva. Domů pak putovaly suvenýry z podnikové prodejny zdatných obchodníků.

Takové štěstí neměl barokní zámek Křinec, který byl také po roce 1945 zkonfiskován na základě Benešových dekretů. Sloužil jako depozitář Národního muzea, pak jako škola. Mladinký průvodce asi netušil, koho provází, se zápalem nám líčil, jak zlovolní učitelé ničili fresky v místě, kde měli sborovnu... Také štukový taneční sál s kaplí býval tělocvičnou, dnes čeká, až nový pan majitel sežene peníze na opravu. Z původního zařízení se nedochovalo vůbec nic, jen před pár lety prý jakási místní „dobrá žena“ přinesla několik hrníčků a skleniček posledních majitelů, které podědila po prarodičích. Kde je asi vzali...? Zachovány zůstaly tři modré salonky, tedy modré výjevy na bílých stěnách inspirované malbou fajáns, prý snad pýcha pozdějšího ředitele školy, kam nikoho nepouštěl, proto zůstaly zachovány. Zámek zakoupil v roce 2008 bratranec tanečníka Vlastimila Harapese, kterému věnoval jednu místnost. Jako raritu zde vystavil i některé staré žehličky z jeho rozsáhlé sbírky, které mu začaly fanyšky posílat, když se někde neprozřetelně vyjádřil, že se mu líbí. Rozsáhlejší areál s parkem a hospodářskými budovami na svoje vzkříšení teprve čeká.

Radost ze svého vnuka by jistě měl pan Jenda Rajman z Rožďalovic, významný místní knihář, který pracoval i pro pražská nakladatelství. Jeho potomci mu otevřeli malé muzeum, kde kromě prohlídek nabízejí zájemcům workshop *Svaž si svoji knihu*. Pokud byste měli zájem, stačí se e-mailem diina@rajman.cz objednat a naučit se základům knihařství.

Další exkurzi plánují naše obětavé a neúnavné kolegyně L. Bursíková a L. Dvořákové již časně na jaře. Budeme se těšit. M.Kalčíková, Brno

K NĚKTERÝM DALŠÍM ČINNOSTEM PODROBNĚJI

SETKÁNÍ LEKTORŮ A SPOLUPRACOVNÍKŮ HISTORICKÉ SEKCE NIDV

Praha 20. února 2017

Na půdě pražského Národního institutu pro dalšího vzdělávání se koncem února sešlo několik pedagogů (včetně členů ASUD), aby spolu s pracovníky historické sekce NIDV jednak zhodnotili karlovský rok 2016, jednak se zamysleli nad potřebami vyučujících v souvislosti s akreditovanými vzdělávacími programy pro roky 2017 a 2018.

Smyslem celého setkání byla soudržnost, na jejímž konci je vyšší kvalita nabízených služeb. Snahou NIDV je vrátit se k modelu, kdy spolu regiony a jednotlivé organizace více a hlouběji spolupracovaly. Cesta by měla vést k vytvoření *dějepisného národního metodického kabinetu*, jako si vytvoří i další vzdělávací oblasti, nebo „předměty“.

Co se týče roku 2016 a vzdělávacích programů, NIDV připravilo celkem 15 setkání po celé republice, jichž se účastnilo 262 pedagogů. Z toho 2 setkání proběhla v Praze a účastnilo se jich 57 účastníků. Právě pražský seminář v Emauzích (o něm viz IL 45) se stal nejúspěšnějším s 27 účastníky.

NIDV dále zorganizoval velice úspěšnou celostátní konferenci k významnému 700. výročí narození Karla IV. Tato konference obsahově navázala na konferenci z října 2015 (viz IL 43). Konference *Karel IV. a jeho doba* se na půdě MŠMT účastnilo 102 posluchačů. Ke karlovskému roku byl vydán sborník prací *Karel IV. a jeho doba*. Ke stažení v pdf na stránkách <http://www.nidv.cz/en/publikace/dalsi-vzdelani-pedagogickych-pracovniku>.

Spolupráce výboru ASUD s NIDV bude probíhat i v dalším kalendářním roce.

ČAJ O PÁTÉ

Pražské arcibiskupství 21. března 2017

V úterý 21. března 2017 si na pátou hodinu pozval vedoucí odboru školství pražského arcibiskupství do sálu kardinála Berana pražské učitele s cílem, jednak aby se zavedla tradice setkávání věřících učitelů ze základních škol, jednak aby arcibiskupství představil chystané vzdělávací programy. Sál kardinála Berana se nachází v prostoru bývalých koníren.

Shromážděné přivítal i Václav Malý, který připomněl, že je pro vyučující, kteří jsou věřící, bylo samozřejmostí, že jako věřící předstupují i před žáky. Je potřeba, aby víra nebyla uvězněna v kostelích, ale aby vyšla do společnosti.

Doktorka Marie Zimmermannová představila programy pro školy. Vycházela ze svých zkušeností, které získala v pedagogickém centru v Hradci Králové. V programech jde o to, jak žákům (tedy i školám) nabídnout křesťanství v přijatelné formě. Co může arcibiskupství nabídnout? Po stránce spirituální jistě zamyš-

Václav Malý s pražskými učiteli.

lení nad hodnotami. Po stránce materiální návštěvy různých institucí a prostorů, kam se návštěvník buď běžně nepodívá, nebo se podívá, ale žákům budou tyto prostory představeny v interaktivním programu. Tým Zimmermannové vychází ze zážitkové pedagogiky. Jde i o to, aby se žáci naučili církevní památky chápat také jako umělecké skvosty a jako místo koncertů a jiných kulturních akcí. Jde tu o výchovu uměním. Program se bude každoročně opakovat – <https://vychova-hodnoty-2018.webnode.cz/o-projektu/>.

Co se týče výchovy a předávání hodnot, tak arcibiskupství vydalo příručku *Církev a škola*, která byla šířena do základních škol. Příručka přináší pro věřící důležitou tezi: Církev je přítomna v nás, jsme jejím živým chrámem. Arcibiskupství vyzývá věřící učitele, aby školy více spolupracovaly s farami na nejrůznějších úrovních. Aby se žáci ve školách setkávali s nejrůznějšími veřejně známými věřícími, jakým je například režisér Strach.

V následující diskusi několik vyučujících sdělilo své zkušenosti. Jedna ze starších paní učitelek vyprávěla, jak v rámci společenskovedního předmětu na škole chodí na podzim s dětmi na hřbitov, kde zapalují svíčky. Pro mnoho dětí je tato událost zajímavou zkušeností, baví se o smrti, vazbě na rodinu, rodinné paměti, předcích a jejich odkazu. O tom, že téma smrti je pro děti zajímavé a z rodin ne tolik probírané, potvrdil i mladý kolega. Dokonce vyjádřil potřebu mít nějaké pracovní listy, pomocí nichž by se o smrti, jako určitém mezníku, se žáky hovořilo.

KONFERENCE PŘÍBĚH VÁLKY

Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR 27. dubna 2017

Konferenci měl otevřít předseda poslanecké sněmovny Jan Hamáček, avšak události nabraly nepředvídatelný směr a pan předseda musel odjet do zahraničí. Tak alespoň účastníkům konference zaslal zdravici, kterou přečetl vedoucí kanceláře. Pan předseda pozdravil potomky Volyňských Čechů, připomněl osud jejich předků, jak se *dějinné události vylily přes Evropu, doslova válcovaly Volyň*. Je správné, že stará vlast zajímá o osudy svých krajanů. Připomněl vyhlazování i návrat, který však provázelo další pronásledování a zatracování. *Současná Česká republika se k odkazu Volyňských Čechů hlásí. Uvědomuje si, že*

naši krajané bojovali v obou světových válkách, a proto jim dodnes mnohé dlužíme. Je správné, že si i potomci udrželi svou kulturu, že dochází k takovýmto setkáním, neboť během nich může dojít k lepšímu pochopení naší minulosti.

Paní Dagmar Martinková, která celým dnem provázela a program připravila, představila zástupce Volyňských Čechů.

Dopolední blok se věnoval tématu legionářů. Petr Tolar z Československé obce legionářské připomněl Projekt 100, který se týká nejen vzniku a působení československých legií, ale také jejich putování a návratu po skončení válečného konfliktu. Doba oslav a připomínek, které začaly v roce 2014, se protáhne až do roku 2020. Měli bychom si uvědomit i odkaz legionářských tradic, především pro druhý odboj v další světové válce, nebo v souvislostech s dnešní armádou.

Příběh války v Senátu.

Petr Tolar připomněl úspěšné projekty, které pomohly k propagaci legionářské tradice dnešní (nejen) mládeži. Jedná se o stále probíhající projekt *Legiovlak*, dále o hru na webových stránkách *Tajemství vojenského kufříku* (<http://www.vhu.cz/operace-historikon-zakladni-informace-a-objednavky-2/tajemstvi-vojenskeho-kufriku/>),

odvysílané dokumenty v ČT a další. V budově Čs. obce legionářské bude otevřeno muzeum – cílem je poskytnout školám prostor, aby výuka ve třídách nebyla nudná. Vedle přednáškového sálu se v muzeu chystají pracovní listy, badatelská knihovna a další aktivity.

Tomáš Kykal pohovořil o možnostech pátrání po osudů předků – vojáků. Existuje on-line katalog (<http://www.vuapraha.cz/node/35>), avšak je nutno se předem zaregistrovat. Připomněl problémy s kompleťací informací o předcích, například v 80. letech došlo k rozsáhlé skartaci kmenových listů. Další možností vyhledávání je Digitální studovna Ministerstva obrany ČR *Kramerius* – <https://kramerius.army.cz/search/>. Projekt slouží k centrálnímu zpřístupnění digitálních zdrojů vytvářených paměťovými institucemi v resortu Ministerstva obrany ČR. Dalším on-line katalogem je Centrální evidence padlých – <https://cevh.army.cz>.

Předseda ASUD ve svém příspěvku popřel výše citovaná slova o nudných hodinách a připomněl možnosti, jaké se nabízí (vyšel z příspěvků členů v metodickém sborníku ASUD k první světové válce. Zároveň pochválil některé projekty, například *Legiovlak*, vždy je lepší, když si danou realitu mohou žáci „osahat“. Rozhodně popřel, že by se tematice legionářů věnovalo na školách málo času.

Ve druhé části navázal František Bobek z Československé obce legionářské na první část konference. Ukázal prezentaci, jak probíhá snaha zachránit zámek v Pardubicích – <http://zamecek-pardubice.cz>. V zámečku bude výcvikové středisko parašutistů, děti budou cvičit na vojenských překážkách, připomenou si také osud ležáckých dětí. Nastínil další možnosti pro školy – účastnit se hry Battlefield, <http://www.csol.cz/domains/csol.cz/index.php/projekty/battlefield-bojiste>. On osobně vidí v zapojení škol do branných závodů možnost, jak aktivně dostat historii do škol. Také pochválil aktivity, které učitelé se svými žáky studenty konají. V pozdější diskuzi pak potvrdil názor z pléna, že závody vojenského stylu jsou jen pro fyzicky zdatné žáky – což je však na některých školách problém, najít jich dostatek.

Viktor Grossmann z nakladatelství Extra Publishing představil časopisy s vojenskou tematikou. Zdůraznil, že tým kolem časopisu *Živá historie* není sestaven z novinářů, kteří píší o historii, ale z mladých studovaných historiků, kteří jsou garanty obsahu. Obliba časopisů zabývajících se první a druhou světovou válkou potvrzuje zájem mládeže o vojensství.

Odpolední část programu byla jednak věnována osobním vzpomínkám válečného veterána Vladimíra Wintera, jednak se hovořilo o našich pevnostech a hlavně dostala prostor volyňská problematika. Na závěr byla slavnostně otevřena výstava *Návraty Volyňských Čechů*.

SLAVNOSTNÍ ZAHÁJENÍ ČINNOSTI CENTRA STUDIÍ GENOCID

Terezín 9. května 2017

Slavnostní zahájení se mělo konat pod záštitou místopředsedy vlády a ministra financí ČR Andreje Babiše v prostorách Dělostřeleckých kasáren v Terezíně. Andrej Babiš na konec nedorazil, neboť právě vrcholila vládní krize – spor mezi pány Sobotkou a Babišem. I tak bylo přítomno mnoho důležitých osob: František Fendrych ze Židovské liberální unie, zástupce Arménské církve, poslanec Bohuslav Chalupa - místopředseda výboru pro obranu, zástupci organizace Terezín – město změny. Součástí akce byla i přednáška Paula Lévína ze Stockholmské univerzity.

Přednáška Paula Lévína

Pozn. Autor se omlouvá za případné nesrovnalosti vzniklé přepisem.

Můžeme tvrdit, že genocidy tu jsou od počátku lidstva – z toho vyplývá otázka, pokud ano, máme naučený smysl pro genocidu? Nebo pro toleranci? Stačil by takový smysl pro toleranci proti genocidě? Historie nás učí, že je potřeba něčeho více. Čeho? To je právě předmětem studia genocid. Centrum chce propojit výzkum a výuku, do obou aspektů zapojíme vyučující i studenty.

Cílem činnosti je vytvořit něco hlubšího a účinnějšího, co by vedlo k potírání genocidního násilí. Musíme jít dál než jen k výuce tolerance, musíme lidi učit empatii. Empatii chápeme jako základní charakterovou vlastnost lidstva – něco trvalého, více než sympatii.

V našem oboru je těžké kategorizovat, oddělit profesní sféru od osobní, bílé a černé apod. Napadá mne otázka – je to však žádoucí? Je to pro mne, po 30 letech výuky, jakási intelektuální výzva: konfrontovat studenty s realitou.

Měl by vzniknout jakýsi koncept studia. Studia genocid mají totiž hlubší tradici, pokud se na ně díváme jako na výchovu k toleranci. Již na konci 18. století říká Goethe, že tolerance by v zásadě tečností měla být jen přechodová nálada, postupným postojem. Měla by vést k uznání. Tolerovat je potírat. Měla by vést k ocenění. Nabízí neutrální slova, jakými jsou uznání a pochopení – to je jejich výhoda. Uznání přemáhá strach.

Nicméně jsou to právě ta slova, která popřeli Hitler a jeho společníci – vlastně zadrželi do země vše předchozí, co hlásali v této oblasti osvícenci. Podobně pracují jeho následovníci. A není to jen o zabíjení v táborech. Je to o násilí přímo na ulici, v domech, jako tomu bylo ve Rwandě v roce 1994. Sami nacisté zabili polovinu obětí v přímém kontaktu!

Další otázkou je identita, nejde jen o identitu individuální, nebo kolektivní. V poslední době se hodně hovoří o identitě místní, státní apod. To jsou hodně důležité pojmy při studiu o příčinách genocid. Když se podíváme do médií, zjistíme, že lidé se snaží identitu chránit, používají ji jako hnací motor, jakési ospravedlnění. Objevuje se jako důležitý pojem v evropských volbách. Objevují se hesla, že si identitu musíme chránit, mezi lidem vzniká pocit strachu. Lid se pak dá lehce zmanipulovat. A z identity máme jednoduchý spouštěč genocidy. Pak si uvědomíme, že s tvorbou jedné identity dojde k destrukci druhé. K destrukci identity menšiny, kterou likviduje identita většiny. Dojde k tomu klíčovému – vymezení hranic mezi námi a mezi nimi. Jde jen o to nalézt ty hranice – z něčeho vyjít – geografie, názor, vzhled... Menšina ztratí možnost podílet se na sdílení „dobrého života“ s většinou. Nehledě na fakt, že politici argumentují návratem k lepšímu životu, neboli k životu, než se tu objevila menšina.

Je otázkou, jak se zhodnotí slova amerického prezidenta Trumpa, když hlásá: *Udělejme Ameriku skvělou!* Pokud by se této myšlenky chopil někdo vyhraněný, přeložil by si ji tak – Kdy byla Amerika skvělá? když tu nebyli ti a ti – což je první krok ke genocidě.

Dalším bodem studia musí být otázka rétorických dovedností a propagandy. Genocidě vždy předchází masivní vlna propagace. Propaganda přesvědčí lid, že je možné přijímat cokoliv, co do té doby bylo nemyslitelné. V dnešní době jsou propagandou již tzv. fejkky. Jako příklad je možno uvést názor, že lidé si obecně nepřejí někoho zabít. Ale je snadné dav přesvědčit o opaku.

Vratíme se k pojmu empatie. Oxfordský slovník pojem vysvětluje jako schopnost mentálně pochopit. V našem pojetí jde o přijímání a chápání kultury někoho jiného, ne likvidaci jedné a přijímání druhé kultury. Musíme si uvědomit rozdíl mezi empatií a sympatií. Sympatie nám ochranu nezajistí, empatie ano.

Paul Lévin dokáže posluchače zaujmout.

Další otázkou je projekt utopie ve smyslu hledání lidské dokonalosti. V lidské společnosti dokonalost neexistuje. Samo hledání a vytváření jakéhosi vysněného ráje, což je ideál mnoha náboženských vůdců, vedlo velmi často ke genocidě. Takovouto očistu krve provedli například před pěti sty lety španělsí katolíci. Výsledkem byla osobní, špinavá, krvavá genocida. Při vytváření utopie hrají hlavní roli emoce odporu a nenávisti. Oni si zaslouží zemřít, protože se mají lépe než my. Oni mohou za to a to... Vždy následuje útok silnější strany proti slabší, nikoliv naopak. Silnější postupně vytvoří nadřazenou stranu (rasu). Vzápětí následuje běžná (konvenční) válka.

Lidé totiž slyší nikoliv pravdivé, ale přesvědčivé argumenty. Kdo se snaží bránit hodnoty morálky, bývá často nějakým způsobem označen a stává se obětí genocidy. Co je pro jednu skupinu utopií, stává se pro druhou peklím. A docházíme k paradoxu, hledání ráje za sebou nechalo tisíce a miliony mrtvých.

Proto je důležité se studiu genocid a jejich příčin věnovat velkou pozornost. Domníváme se, že vzdělávací činnost může toto vše změnit.

Dotaz: A co když většina ztrácí pud sebezáchovy a zároveň se menšina odmítá zúčastnit?

Paul: Tady je právě důležitá ona empatie. Například budu tvrdit, že nemám rád Židy. Ale to neznamená, že je chci zabít. Mám sice pocit, avšak nepůjdu do genocidy, protože mám v sobě empatii, která hlásá nezabiješ.

Dotaz: Jak tolerovat intoleranci? Konkrétně. Má menšina právo se bránit všemi prostředky? Třeba jako Izrael...

Paul: Nejprve si řekněme, že ne všichni Židé sdílí politiku Izraele. Ale jinak ano, skupina má právo se bránit se zbraněmi. Avšak měli bychom se shodnout, že upřednostňujeme to, aby nevinní lidé byli žijícími, nechceme mrtvé nevinné lidi.

Program pokračoval divadelním představením Vlaku Lustig.

PIETNÍ AKCE U POMNÍKU BRATŘÍ ČAPKŮ

Náměstí Míru na Vinohradech 12. května 2017

Tradičního setkání na vinohradském náměstí Míru, během kterého si účastníci připomínají dílo bratří Čapků a především smrt Josefa Čapka, se opět organizačně chopil Český svaz bojovníků za svobodu (ČSBS).

Nejprve zazněl úryvek z Čapkova dopisu. Nejistý dívčí hlas podtrhával autorovy pochyby o svobodě ve světě, o boji proti bezpráví.

Následně se však ukázalo, jakou chybou bylo, že tentokrát nebyli přítomni zástupci Společnosti bratří Čapků, oba bratři se totiž vytratili. V dlouhém proslovu bratra plukovníka v. v. Emila Šneberga již šla řeč jen o povstání, o boji Čechů proti nacistům a vůli národa získat opět svobodu. Při vši úctě by oficiální zástupce ČSBS neměl veřejně dávat do vzájemného kontextu pražské a varšavské povstání. Jedná se o dvě naprosto odlišná povstání. I tvrzení, že díky povstání byla Praha uchráněna, mi přišlo poněkud diskutabilním.

Ozdobou se stalo pěvecké vystoupení sborů základních škol Prahy 2 Na Smetance a Vratislavova.

Akce pokračovala v ulici Anny Letenské u domu 35/ 7, kde v době druhé světové války gestapo zatkl členy PVVZ.

PŘEDSTAVENÍ VZDĚLÁVACÍHO PROJEKTU PROTI NORMALIZACI ZLA VE SPOLEČNOSTI

DOX Praha 16. května 2017

V den, kdy jsou prostory DOXu pro běžného návštěvníka uzavřeny, sešla se skupina českých pedagogů, aby se stala konzultanty nových vzdělávacích aktivit Památníku ticha Bubny. Mezi pedagogy usedli PhDr. Helena Kovaříková - koordinátorka projektu HIP/ Bubny, ředitel Památníku ŠOA Pavel Štingl, Bob Kartous z EDUinu, Jiří Raiterman z DOXu a lektor Milan Tomeš.

Vznikající Památník ticha Bubny chce ve svém vzdělávacím programu spojit historickou zkušenost Holocaustu se **Zimbardovou metodou**. Po vzoru podobně zaměřených památníků, jako jsou United States Holocaust Memorial Museum ve Washingtonu nebo Kazerne Dossin v belgickém Mechelenu, chce Památník ticha Bubny nabídnout školám možnost nalézt a využít zřetelnou vazbu mezi historickými událostmi, které vedly k celosvětové tragédii Holocaustu, a současností, respektive těmi jejími prvky, které s sebou nesou riziko možného opakování situace, v níž společenské zlo získává status oficiální politiky akceptované většinou.

Prostředkem, který umožňuje navázat viditelnou vazbu mezi historií a současností, je dlouholetý výzkum emeritního profesora Stanford University Phila Zimbarda, jehož tzv. vězeňský experiment a řada dalších výzkumných projektů ukazují na faktor společenské atmosféry ovlivňující postoje a jednání jednotlivců. Zimbardo (Milgram a další) dokázal, že za určité situace je jednatel svázán společenskou situací natolik, že nejedná ani v okamžiku, kdy to okolnosti vyžadují, kdy dochází k flagrntnímu porušování práv jiných, dokonce k ohrožení jejich života. Jde o tzv. bystander effect, tedy efekt role přihlížejícího v davu, jenž očekává, že v dané situaci zasáhne někdo další z mnoha jiných svědků události. A že pokud nikdo nezasáhne, je situace - jakkoliv znepokojující, násilná a odporující psaným i nepsaným normám společenského chování - považována za "normální".

Zimbardo ukazuje, že řada lidí se v situacích, jež by nezávislý pozorovatel vyhodnotil jako alarmující, chová netečně. To je tentýž atribut chování, jenž lze velmi dobře nelézt v jednání těch, kdo žili v období probíhajícího holocaustu a násilných událostí, jež mu předcházely.

Je možné nalézt dobové záběry, které ukazují nevzrušený postoj k drastickému násilí, jehož je daný účastník svědkem. Právě toto memento je ústředním motivem vzdělávacího programu, jenž chce Památník ticha Bubny představit, a to jak budoucím návštěvníkům samotného místa paměti holocaustu, tak žákům a učitelům českých základních a středních škol.

V den uzávěrky IL nebyly na stránkách projektu odkazy na výše popsané aktivity – semináře v rámci pokračování projektu: <http://www.bubny.org/cz/> <http://heroicimagination.org/>.

ROZKVELTÉ PARKY STŘEDNÍ LUŽICE A VÝPRAVA ZA LUŽICKÝMI SRBY

Pozvánka Spolku přátel Lužice (SPL) 27. a 28. května 2017

Stejně jako v loňském roce vypravila SPL i letos jarní víkendový zájezd do Lužice. Byl to pokus dokázat (si), že srbská Lužice je pro našince vždy přitažlivá – třeba v době, kdy jsou v květu rododendrony a kdy je Lužice nejnavštěvovanější německými turisty (v rododendronové sezóně bývá v Lužici obtížné sehnat volný hotelový pokoj, zpravidla všechny jsou na tu dobu obsazeny půl roku předem). A tak o víkendu 27. a 28. května 2017 třicítka výletníků, kteří vesměs neměli nic společného s SPL, vyrazila tentokrát do střední Lužice prohlédnout si tamní krajinářské parky bludných balvanů, rododendronový park, zámecký park knížete Hermanna von Pückler-Muskau a nakonec dvůr Hanza Njepily v Rowném.

Princip výstavby našich výletů je jednoduchý: předvést turistům Lužici jako kraj (starobylý, malebný, devastovaný uhelnou těžbou i záplatovaný následnou rekultivací) a při tom je seznámit s faktem, že v této zemi žije slovanský národ Lužických Srbů. Setkání s Lužickými Srby ze Slepého a Rovného, kteří se starají o skanzen na statku Hanza Njepily, obhospodařují jej, rozvíjejí a přitom hostí kolemjdoucí a hovoří s nimi slepjansky – pakliže jsou to hosté, kteří jsou s to jim rozumět –, je vždycky zážitek (vždyť slepjanština je nejkrásnější z lužických srbštin). Vrcholem výletu bylo také tentokrát. Je k němu nutno přičinit dvě poznámky:

1. Statek měl být přestěhován, protože od západu Slepého, kde leží i Rovné, měla zanedlouho začít dlouho odkládaná uhelná těžba. Pro její nerentabilitu ale plány byly pozměněny a zde se těžit nebude. Statek zůstane stát tam, kde stojí a kam patří.

2. Počet mluvčích slepjanštiny valem ubývá a hospodáři z Njepilova statku jsou vlastně poslední rodilí mluvčí tohoto jazyka (přičemž také oni už v něm cítí nejistotu a mezi sebou běžně přecházejí do němčiny). Vzhledem k pozhnanému věku těchto lidí proto každé setkání s nimi je vzácná radost. Ostatně tak zážitek z Rovného ve svém příspěvku k absolvovanému výletu popsala i jedna z jeho účastnic, paní Lada Boháčová:

Nechala jsem se nalákat kolegou Tondou Křížem, který na jarním semináři Asociace učitelů dějepisu (ASUD) s úsměvem rozdával barevné letáčky s kvetoucím parkem a dodatkem, že taková nádhera se prostě musí vidět osobně. Měl pravdu, protože jak Lužický park bludných balvanů ve Wochozech (Nochten) a Rododendronový park v Kromole (Kromlau), tak zámecký park v Mužákově (Bad Muskau) hýřily barvami a pohodou. K tomu ještě slunečné počasí – to nemělo chybu! Lužický park bludných balvanů navíc dodal člověku optimismus, že lidskou rukou a obludnými stroji krutě poničená krajina může opět rozkvést a ožít.

Kromě přírodních krás jsme si večer prohlédli městečko Wojerecy (Hoyerswerda), další den se setkali v Nepilově statku v Rowném (Rohne) s posledními původními Lužickými Srby, kterými jsme byli seznámeni s místní kulturou, zvyky a řečí. Setkání to bylo srdečné i dojemné, protože jsme viděli několik starších lidí, kteří obětavě šíří povědomí o svém národě, jeho zajímavém jazyce a historii s vírou, že mladší generace na jejich práci naváže a tradice bude udržovat dále.

Na poznávací cestě nás provázel výborně odborně připravený průvodce pan Zdeněk Blažek, který dokázal odpovědět na všechny zvědavé, poměrně podrobné otázky týkající-

cí se Lužic a jejich obyvatel. (Dal nám spoustu názorných mapek, ukázek z literatury – dokonce nás přiměl pět lužickosrbskou píseň!) Díky němu jsme dostali ucelený přehled o Lužických Srbech – jejich minulosti, současnosti, budoucnosti i o srdečných česko-lužickosrbských vztazích. A navíc přidal bonus: možnost koupit si knížku za sníženou zájezdovou cenu! Tak mi do knihovny přibýly dvě sličné knížky: Čtení o Polabských Slovanech od Ludvíka Kuby a Příběhy o vodě od Jurije Bržana.

Myslím, že z třicetihlavé výpravy nejsem sama, komu se cesta za našimi nedalekými sousedy a blízkými příbuznými líbila. Děkuji.

My také děkujeme a oznamujeme, že vzhledem k úspěchu zájezdu i proto, že již je nemálo zájemců o příští ročník, pojede se podobný zájezd také napřesrok. Termín samozřejmě musí respektovat sezónu, kdy jsou rododendrony v květu. Podrobnosti na: <http://www.luzice.cz/>. Zájemci z řad členů SPL si místo předběžně či závazně mohou rezervovat již nyní na spolkovém mailu luzice@luzice.cz. Lada Boháčová a Lukáš Novosad

SKUPINOVÝ ROZHOVOR

„JAKÝM ZPŮSOBEM PROBÍHÁ VÝUKA PROTI XENOFOBII?“

ÚSTR 1. června 2017

Na čtvrteční odpoledne přijala pozvání do prostorů ÚSTRU v Hadovka Office centru necelá desítka pedagogů vyučujících dějepis a základy společenských věd, zastupujících jak státní základní a střední školy, tak soukromé gymnázium.

Rozhovor probíhal jako součást mezinárodního výzkumného projektu „Research for Action - boj proti antisemitismu a anticiganismu v ČR“ a jeho úkolem bylo zmapovat, jaké existují vzdělávací projekty, které se snaží o propagaci tolerance a potlačení xenofobie s tím, že šlo především o problematiku vztahu českých žáků k problematice holocaustu a romské problematice. Tento rozhovor byl natáčen pro vlastní účely ÚSTRU.

Vyučující se shodli, že učebních pomůcek k dané problematice existuje dostatečné množství, přítomní vyučující se shodli, že využívají více zdrojů, které si však sami upravují pro potřeby dané skupiny žáků, kterým je materiál určen. Zároveň je zastoupeno poměrně dost možností, jak se v dané oblasti dále vzdělávat. Existují i neziskové organizace, které nabízí své programy.

Zároveň panovala shoda v názoru, že problematika popírání holocaustu, nebo dokonce existence nějakých antisemitských nálad není aktuálním problémem českého školství. Co se týče problematiky romské, je situace různá podle míst, kde se školy nachází, nicméně pražští učitelé se shodli, že se situace výrazně zlepšila, mj. i díky různým projektům, jak romské žáky zapojit do výuky.

K otázce, do jaké míry může škola podpořit výuku vedenou k toleranci a porozumění se přítomní vyjádřili, že sice ano, role školy tu je, nicméně nesmíme přehlížet role médií, chování a vystupování nejvyšších politiků, ale třeba i problematiku dysfunkčních rodin.

Řeč se na závěr stočila k problematice dalších menšin, která může být daleko problematičtější, možná i proto, že český učitel nemá dosud informace a materiály, jak by mohl případné krizové situace řešit. Například je faktem, že se v českých školách stále více zvyšuje počet Ukrajinců, avšak již ne jen „spřátelených“ Ukrajinců ze západu země, tedy správně Rusínů, ale Ukrajinců z východu země. Co se stane, když se setká ukrajinský žák s ruským? Na kolik známe problematiku polsko-ukrajinských vztahů? A co když teprve dorazí větší vlna žáků z muslimského prostředí?

Musíme si uvědomit, že jsou civilizace a kultury, kde se na dětské otázky dává jedna jednoznačná a jasná odpověď. Jak bude probíhat výuka v české škole, kde se naopak snaží vyučující vybídnout žáka, aby na otázku našel více odpovědí? Aby žáci o těchto odpovědích polemizovali?; Učíme děti k jinakosti, ale respektují všude stejnou jinakost?

Na závěr se přítomní shodli, že škola má obrovský dar, je pro děti nositelkou hodnot, je nástrojem lidskosti. A na to bychom neměli zapomínat.

SOUTĚŽ STŘEDOŠKOLSKÉ ODBORNÉ ČINNOSTI

Boskovice 16. - 18. června 2017

Po několikaletých jsem se opět účastnila letošního studentského vědeckého klání. 39. ročník Středoškolské odborné činnosti probíhal v Jihomoravském kraji v malebném městě Boskovice ve dnech 16. – 18. června 2017 (zde už podruhé – v roce 1998 se zde konal 20. ročník). Záštitu nad letošním ročníkem SOČ převzali: předseda Poslanecké sněmovny ČR Jan Hamáček, místopředseda vlády pro vědu, výzkum a inovace MVDr. Pavel Bělobrádek, Ph.D., předseda Akademie věd ČR v.v.i. prof. Ing. Jiří Drahoš, DrSc, hejtman Jihomoravského kraje JUDr. Bohumil Šimek a další. Z tohoto výčtu a dlouhodobé tradice existence soutěže lze si udělat obrázek o významu a důležitosti SOČky.

Porota. V popředí E. Kunstová.

V Boskovicích se soutěže zúčastnilo na tři stovky autorů vítězných prací krajských kol a 88 porotců pro jednotlivé soutěžní obory. V pátek 16. 6. přijely krajské delegace a studenti i porotci byli uvítáni na slavnostním zahájení v Letním kině Boskovice. Velké ovace si získal prof. Jiří Drahoš ještě před svým vlastním vystoupením a zejména po krátkém sympatickém projevu. Asi nejen já si takto představujeme svého budoucího prezidenta. Už tradičně čekáme na zajímavé vystoupení prof. RNDr. Františka Vyskočila z Fyziologického ústavu AV ČR. Umí výstižně vyjádřit svůj pohled na téměř dospělé studenty a dalo by se říci, promluvit jim do duše, vystihnout i jejich pocity. Přijetí bylo upřímné a bouřlivé.

Přiblížme si nyní „historickou část“ letošní soutěže. V porotě oboru historie zasedli: předseda prof. PhDr. **Jaroslav Vaculík** z Masarykovy univerzity Brno, Mgr. **Jiří Mihola**,

Ph.D., Masarykova univerzita Brno, historie, předseda Poslaneckého klubu KDU-ČSL, PhDr. **Jan Prostředník**, Ph.D., Muzeum Českého ráje v Turnově, PhDr. **Eliška Kunstová**, historie, učitel SŠ, členka ASUD, Mgr. **Jiří Mitáček**, Ph.D., Moravské muzeum Brno.

V historické části SOČky soutěžilo 16 studentů ze všech krajů České republiky a mimo soutěž vystoupil zástupce Slovenské republiky David Patera s prací *Mlynárstvo v údolí Zeleného potoka*.

Štěpánka Grunová vyhrála dějepisnou soutěž a získala i cenu ASUD.

Turnově a Mladé Boleslavi, Deportace Židů z Podkarpatské Rusi v příbězích pamětníků), sakrální architektura (Příběh přestavby kostela sv. Anny v Českých Budějovicích) atd.

A nakonec vítězni studenti a jejich práce:

1. Štěpánka Grunová – Gymnázium Moravský Krumlov – *Tvůrci a fundátoři postbarokních kamenných křížů Brněnska a Znojemska.*
2. Anna Sedláčková – Lepařovo gymnázium Jičín – *Mezi tradicí a úplnou sekularizací. Pohled do historie židovského triviálního školství v 18. a 19. st. na příkladu židovských škol v Jičíně, Hořicích, Turnově, Novém Bydžově a Mladé Boleslavi.*
3. Tomáš Danihlík – Gymnázium Jana Palacha Mělník – *Politická struktura a volby na Mělníku 1918 – 1938.*

Cenu ASUD (1500 Kč) získala vítězka **Štěpánka Grunová**. Za jazykový ústní projev by měl dostat zvláštní cenu Jakub Vlach z Gymnázia Ludka Pika Plzeň. Bylo požitkem ho poslouchat. Při vystoupení slovenského hosta bylo možné opět slyšet dobrou slovenštinu.

Snad tedy bylo i trochu mým štěstím, že jsem se mohla letošního ročníku SOČky účastnit místo stálého porotce Mgr. Ludmily Bursíkové. Všechny práce mám v počítači pro možného zájemce.

Eliška Kunstová

XXX. ROČNÍK LETNÍ ŠKOLY HISTORIE

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy – 1. - 5. července 2017

Velká aula FF UK se letos stala už potřicáté dějištěm Letní školy historie. Slavnostního zahájení jubilejního ročníku v sobotu 1. července se zúčastnili zástupci Pedagogické fakulty UK, která je pořadatelkou této akce dalšího vzdělávání učitelů dějepisu. Nejprve přítomné pozdravil děkan fakulty prof. PaedDr. Michal Nedělka, Dr., ředitelka Ústavu profesního rozvoje pracovníků ve školství Mgr. Yvona Kostecká, Ph.D., která ocenila délku trvání naší letní školy a podotkla, že LŠH se za třicet let už sama stala součástí historie pražské pedagogické fakulty, dále zdůraznila, že právě letošní jubileum svědčí o vysoké úrovni tohoto vzdělávacího programu. Dále vystoupila PhDr. Jana Kohnová, která dlouhá léta program LŠ připravuje a má největší zásluhu na tom, že jako učitelé dějepisu se můžeme každoročně odborně vzdělávat a setkávat se jako kolegové. Paní doktorka nejen přivítala přítomné, ale také v souvislosti s výročím LŠ připomněla jméno PhDr. Marie Bezchlebové jako zakladatelky Letní školy historie. Památku paní doktorky Bezchlebové, která zemřela před pěti lety, a zároveň také Františky Plamínkové, od jejíž smrti uplynulo sedmadesát pět let jsme uctili minutou ticha.

Po slavnostním zahájení, které uzavřela Mgr. Barbora Holubová organizačními pokyny, začal nabitý program přednášek a exkurzí vycházející z řady významných výročí letošního roku (95 let Martina Luthera, narození Marie Terezie, ruských revolucí, bitvy u Zborova) a doplněný o některá aktuální témata.

První přednáška prvního dne byla věnována třístému výročí narození Marie Terezie. Doc. PhDr. Ivana Čornejová, která se jako odborná pracovnice Ústavu dějin UK věnuje 17. a 18. století v naší historii, nejprve zhodnotila roli žen jako panovnic, dále objasnila název a obsah Pragmatické sankce Karla VI., poté podala vyčerpávající výklad o reformách Marie Terezie, charakterizovala její osobnost nejen jako vládkyni, ale i manželku a matku a na závěr zhodnotila význam tereziánsko-josefínských reforem. Další přednáška prvního dne pod názvem Česká politika 1890-1914 měla být už předznamenáním výročí, která nás čekají v příštím roce. Prof. PhDr. Jan Rataj, CSc., z VŠE téma pojal polemicky ve vztahu k pozitivnímu hodnocení rakousko-uherské monarchie, které je v současné době časté mezi novináři, politiky i historiky. Ve svém vystoupení zdůraznil na jedné straně úspěchy českého národního hnutí a na druhé straně poukázal na nebezpečí, které v rámci monarchie hrozilo od německých nacionalistů, i neústupnost Vídně vůči některým požadavkům českého národa. Také vystoupení doc. PhDr. Jany Čechurové, Ph.D., z FF UK se týkalo české politiky. Ve své přednášce objasnila jak se od přelomu 19. a 20. století v českém prostředí utvářel systém politického stranictví a jak se do popředí dostávaly osobnosti, které pak stály u vzniku ČSR a utvářely politickou scénu první republiky. Na závěr prvního dne vystoupil ing. arch. Zdeněk Lukeš. Díky obsáhlé chronologicky řazené prezentaci splnil téma a během hodiny a půl nás seznámil s vývojem české architektury 20. století i jejími nejvýznamnějšími představiteli.

Dopolední program druhého dne byl věnován ruským dějinám. Nejprve PhDr. Marek Příhoda, Ph.D., z Ústavu východoevropských studií FF UK v přednášce na téma Moskevská Rus a Evropa objasnil vznik Moskevské Rusi a chápání Moskvy jako „třetího

Říma". Myslím, že pro mnohé z nás bylo překvapivé zjištění, že původně toto heslo nevyjadřovalo nějaké imperiální ambice Moskevské Rusi, ale mělo význam čistě náboženský. Letošnímu výročí ruských revolucí se ve svém vystoupení věnoval doc. PhDr. František Stellner, Ph.D., z Ústavu světových dějin FF UK. Obsáhlé téma dokázal přehledně shrnout do jedné devadesátiminutové přednášky a ještě je odlehčit vtipnými bonmoty. Odpolední program druhého dne zahájil prof. JUDr. Václav Pavlíček, CSc., dr. h. c., který stojí v čele správní rady Nadace Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových. Z titulu této funkce nás informoval o vzniku a současném působení nadace. Druhá přednáška nedělního odpoledne byla pro pravidelné účastníky obrazně řečeno jednou „z třetího na druhou“ bohatého programu LŠ. Opět mezi nás přišla doc. Markéta Křížová, Ph.D., ze Střediska ibero-amerických studií FF UK. Už minulý rok nás paní docentka zaujala svým mladistvým nadšením i výběrem látek z amerických dějin. Jako historička a etnoložka se zabývá indiánským a také afroamerickým obyvatelstvem USA. Svou letošní přednášku zaměřila na problematiku otroctví v Severní Americe. Rozlišila společnosti s otroctvím a společnosti otrokářské, ve kterých je otroctví základem společenského systému a otrok je zcela dehumanizován, a upozornila na to, že i když moderní Evropa otroctví zavrhl, tak právě v Evropě měl tento typ společnosti původ a z Evropy se rozšířil do Brazílie a Severní Ameriky. Dále se problematikou otroctví a postavení Afroameričanů v Severní Americe zabývala chronologicky od kolonizace až po dnešní dobu.

Dopolední program třetího dne se vztahoval k výročí Charty 77. Ombudsmanka Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., nám připomněla historické souvislosti vzniku Charty, pak jako pamětnice a účastnice dění hovořila o tom, jak se utvářelo společenství lidí kolem Charty, a nakonec uvedla výčet všech iniciativ, které z prostředí Charty vzešly. Na vystoupení Anny Šabatové navázal historik prof. PaedDr. Miroslav Vaněk, Ph.D., který byl nedávno jmenován ředitelem Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR. Jeho přednáška pod názvem „Normalizace“ 1969-1989 v Československu měla širší časový i tematický záběr a pro nás jako učitele dějepisu může být návodem, z jakých hledisek přistupovat k danému období ve výuce. V tomto směru na profesora Vaňka odpoledne navázala doc. PaedDr. Naděžda Morávková, Ph.D. z Fakulty pedagogické Západočeské univerzity. Paní docentka nám ve svém příspěvku na téma Didaktický potenciál orální historie dala přehled institucí a projektů, které se věnují orální historii ve vztahu k našim dějinám 20. století. Ke starším dějinám jsme se vrátili v přednášce ThDr. Jaroslava Hrdličky z Husitské teologické fakulty UK o třicetileté válce. Základní fakta, která jsou obsahem školní výuky, interpretoval jako teolog a zdůraznil tak náboženský charakter tohoto válečného konfliktu.

Program posledního dne přenášek byl velmi pestrý. K dalšímu velkému výročí letošního roku se vztahovala přednáška doc. ThDr. Kamily Veverkové, Th.D., děkanky HTF UK, pod názvem Martin Luther, luterská reformace a dopady na konfesní podobu Evropy. Podobně jako doktor Hrdlička i paní docentka Veverková nám známá fakta interpretovala teologicky a uváděla je do širších kulturně historických souvislostí. Poutavá, živá, přehledná, spojená s perfektně připravenou prezentací, jedním slovem vynikající byla přednáška paní prof. PhDr. Kateřiny Charvátové, CSc. z Katedry historie a didaktiky dějepisu Pedagogické fakulty UK o anglo-francouzských vztazích v 11. - 13. století. To, jak paní profesorka toto důležité téma středověkých dějin pojala, pro nás bude jistě inspirací. Zároveň nám její

přednáška přinesla i velký zážitek z barvitého líčení dramatických příběhů středověkých dějin. Následující přednáška nás z rytířského středověku přenesla do reality současného světa. Prof. PhDr. Oskar Krejčí, CSc., se z geopolitického pohledu zabýval principy a zákonitostmi ruské a sovětské zahraniční politiky. Některá jeho konstatování, např. o umístění amerických vojenských základen ve vztahu k vektorům ruského (sovětského) geopolitického prostoru, vyvolala ostrou diskusi. Profesor Krejčí působí jako politolog na soukromé Vysoké škole mezinárodních a veřejných vztahů Praha, která má sídlo v Bratislavě. Důstojným závěrem programu přednášek bylo vystoupení plk.gšt. PhDr. Eduarda Stehlíka, Ph.D., věnované letošnímu výročí bitvy u Zborova a působení čsl. legií v Rusku. S přehledem znalce a zaujetím vlastence podal plukovník Stehlík jasný a poutavý výklad o historii a významu čsl. legií v Rusku, a tak už navodil jedno z hlavních témat příští letní školy.

Pátý den 5. července na závěr celého programu LŠ byly zařazeny exkurze. Dopolední exkurzí do Národního památníku hrdinů heydrichiády jsme si připomněli další významné výročí letošního roku a zároveň i svátek svatých Cyrila a Metoděje. Odpoledne jsme mohli absolvovat komentovanou prohlídku výstavy světově známého současného německého umělce Gerharda Richtera, kterou pořádá Národní galerie v paláci Kinských.

Kdo měl dostatek sil, si mohl opět vybrat z nabídky procházek Prahou s PhDr. Evou Havlovcovou a denně se po ránu projít Královskou cestou či náměstími Starého a Nového Města a večer se vydat na prohlídku Malostranského hřbitova nebo na vycházku z Libně do Vysočan podél Rokytky. Ani společenský večer nechyběl v programu letošní LŠ. Zajímavé prostředí pro naše setkání poskytl Café Club v Míšeňské ulici na Malé Straně. Atmosféra tohoto večera, kterého se zúčastnili nejen pravidelní „žáci“ letních škol, z nichž mnozí už jsou v důchodu, ale i mladí kolegové a také profesor Vaněk, nový ředitel Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, potvrdila to, co už bylo řečeno při slavnostním zahájení LŠ. Letní škola historie je doopravdy výjimečnou akcí v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků nejen délkou své trvání, ale i vysokou odbornou úrovní a přátelskou atmosférou. Proto se my stálí účastníci už těšíme na další ročník letní školy a prázdniny bez ní si nedovedeme představit.

Lenka Dvořáková

11. SJEZD ČESKÝCH HISTORIKŮ

Olomouc 13. – 15. září 2017

Ve dnech 13. až 15. září 2017 se uskutečnilo již 11. profesní setkání historiček a historiků České republiky. Role hostitele se tentokrát ujala Filozofická fakulta Palackého univerzity v Olomouci. Organizátoři zvolili odlišnou koncepci průběhu jednání formou kongresových volných panelů. Tradičním spoluorganizátorem historických sjezdů bývá Sdružení historiků ČR. Především jejich zásluhou jsme dostali už počtvrté i my, interesující se o nejrůznější tematické oblasti didaktiky dějepisu, historickou obcí poněkud podceňovaní jako badatelé nevyužívající tradiční historické prameny a metody, příležitost prezentovat svou práci na tomto nejprestižnějším historickém fóru. Jedna ze tří hlavních sekcí, nazvaná *Vytváření historického vědomí moderní společnosti. Výuka a společenská funkce dějepisu*, se koncentrovala na oborově didaktickou problematiku. V důstojném prostředí freskového

sálu v budově na Křížkovského 8 se ve dvou blocích vystřídalo sedm referujících. Jednání naší nepřiliš početné komunity didaktiků dějepisu zahájil bilančním vystoupením Zdeněk Beneš. Zhodnotil šestileté období od ostravského sjezdu historiků, připomenul úspěchy především mladší generace historiků, badatelsky inspirované zahraničními podněty z anglosaského prostředí, které je významným obohacením doposud převažující orientace na přínos německé a polské didaktiky dějepisu. Naznačil nové možné výzkumné oblasti a oborové perspektivy, představil významné publikační počiny.

Již tradičně se jednání naší sekce účastní hosté ze Slovenska a Polska. Tentokrát nás Danuta Konieccka-Śliwińska (Univerzita A. Mickiewicze Poznaň) seznámila s aktuálními oblastmi výzkumu v polské didaktice dějepisu a upozornila na některé shodné problémy kvalifikačního růstu odborníků v oboru didaktiky dějepisu. Následující příspěvky se koncentrovaly na oborově didaktickou přípravu budoucích učitelů dějepisu a dlouhodobě diskutovaný vyvážený poměr mezi didaktikou a metodikou. Slovenskou didaktiku dějepisu měl reprezentovat Viliam Kratochvíl (FF Univerzita Komenského) příspěvkem *Len nie veľa teorie*. Vzhledem ke zdravotním komplikacím kolegy, s nímž nás váže dlouholetá spolupráce, si budeme muset počkat na jeho názor na optimální proporce v oborově didaktické přípravě až na časopiseckou verzi jeho zamýšlení. Denisa Labischová představila výsledky empirického šetření realizovaného společně s Blaženou Gracovou. Příspěvek *Vysokoškolská příprava budoucích učitelů dějepisu* naznačil rozdílné formy oborově didaktické přípravy na různých vysokoškolských pracovištích ČR. Pohled učitelů z praxe na potřebné kompetence absolventů pak zprostředkoval předseda Asociace učitelů dějepisu Pavel Martinovský. Další téma hlavní sekce se koncentrovalo kolem základního edukačního média a jiných informačních zdrojů. Kamil Činátl se zamýšlel nad přednostmi či riziky digitální učebnice dějepisu, Josef Márc zvažoval uplatnitelnost dostupných výukových materiálů v praxi. Zástupci vydavatelství Didaktis Jan Dvořák a Lukáš Cohorna přiblížili koncepci nově vznikající učebnicové řady určené pro středoškolský dějepis. Přednesené příspěvky vyvolaly bohatou diskusi limitovanou pouze vyhrazeným časem, do níž se zapojili nejen reprezentanti komunity didaktiků dějepisu, ale i početní hosté, kteří zvolili návštěvu právě této hlavní sekce.

Na obsah hlavní sekce pak navazovalo několik volných panelů. Ve dvou blocích bylo pojednáno téma *Dějepis a národní identita*, který garantovali Josef Márc (FF UJEP) a Jaroslav Pinkas (oddělení vzdělávání Ústavu pro studium totalitních režimů). Mnohé z příspěvků se vztahovaly k výuce společenských věd. Na své vystoupení v hlavní sekci volně navázal Kamil Činátl, který posuzoval dějepisnou učebnici tentokrát z jiného aspektu. Zajímavý byl historický exkurz Magdalény Šustové (Národní peda-

Z jednání sekce.

gogické muzeu JAK) nazvaný *Didaktické pomůcky a formování národní identity v dějepisném a vlastivědném vyučování v letech 1869-1938*.

Užší vazbu na výuku dějepisu měl rovněž dvoublokový panel *Historické prameny ve výuce dějepisu*, který garantovaly Blažena Gracová a Denisa Labischová z Ostravské univerzity. Julie Janková (doktorandka FF OU) zkoumala četnost a formy zařazení historických pramenů v českých a německých učebnicích a představila také výsledky empirického šetření, které zjišťovalo jejich využívání v praxi. Blažena Gracová sledovala roli grafických médií ve výuce dějepisu z pohledu českých a zahraničních výzkumů. Kamil Štěpánek (PedF MU) zaujal svým vystoupením *Poštovní známka - nedoceněný historický pramen*. Irena Kapustová (FF UHK) se zamýšlela nad významem historických pramenů při prezentaci „kánonu velkých Čechů“ v dějepisném vyučování, konkrétně na příkladu Milady Horákové. Denisa Labischová upozornila na možnosti využití metody eytrackingu při analýze ikonografických pramenů. Kamil Činátl zvolil téma *Fotografie jako historický pramen*. Dvě vystoupení sledovala využití filmu ve výuce dějepisu, Jaroslav Pinkas příspěvkem *Filmové reprezentace jako pramen k reflexi ideologie*, Kateřina Kyjovská (doktorandka FF OU) upozornila na potenciál českého hraného filmu. Stanislav Knob (OU) naznačil možnosti motivace studentů k historickému výzkumu s využitím různých typů pramenů. Prostor vyhrazený jednání v rámci panelů už neskýtal optimální prostředí pro diskusi, která sice zazněla, ale množství přednesených příspěvků a vyhrazený čas ji značně limitoval. Přesto nutno ocenit tuto ojedinělou příležitost k setkání všech, kdo se didaktice dějepisu věnují.

Blažena Gracová, Denisa Labischová
Text vyšel původně ve sborníku Historica, v IL vychází se souhlasem autorky. Blažena Gracová - Denisa Labischová, Didaktika dějepisu na 11. sjezdu českých historiků. 13. - 15. září 2017, Olomouc. Historica 8, č. 2, Ostrava 2017, s. 230 - 231.

STUDENTSKÁ KONFERENCE IDENTITA EVROPSKÝCH ROMŮ VE 20. STOLETÍ

Praha 7. - 9. prosince 2017

Konference byla pořádána Institutem Tereziánské iniciativy. Cílem bylo otevřít otázku romského holocaustu a vzdělávání o Romech ve výuce SŠ. Konference se zúčastnilo 40 studentů a 10 učitelů z České i Slovenské republiky, akce byla zdařilá, žáci byli velmi aktivní. Vybraní žáci dostanou možnost pokračovat na mezinárodní konferenci v Německu a Mádarsku.

Průběh konference naši dva studenti popsali takto:

Ve čtvrtek 7. 12. jsme brzo ráno vyrazili do Prahy, cesta utekla rychle, přijeli jsme do Skautského institutu na Staroměstském náměstí, kde se tato akce konala, zapsali jsme se a začali jsme se seznamovat. Rozdělili jsme se do tří skupin, dvou studentských a jedné učitelské. Pracovali jsme ve workshopu na téma romské historie a předsudků proti Romům. Po obědě jsme měli další workshop o menšinových školách, tyto školy byly v Užhorodě a Květušíně. Řešili jsme otázku, zda mají být zakládány speciální školy pro minority, jaké plusy a minusy přinesly v minulosti. Potom jsme zhlédli film o Škole míru v Květušíně (Zatajené dopisy), tento film byl o školním experimentu v Květušíně, později

v Dobré Vodě, kde se pan Dědič snažil převychovávat romské děti, které tam šly buď dobrovolně, nebo si je vymohl soudní cestou. Po několika letech byla škola československou vládou zrušena, děti byly převezeny do dětských domovů, zpět k rodinám se již většinou nevrátili.

Po skončení filmu jsme měli debatu s režisérem dokumentu Tomášem Kudrnou, romistkou Bárou Šebovou a historikem Michalem Schusterem. Při debatě zaznělo mnoho zajímavých otázek, například jestli je dokument dostatečně objektivní, protože se v dokumentu objevil jen názor čtyř pamětníků z 300, jejich názor byl pozitivní, proto nás napadlo, jestli je někdo, kdo na ta léta vzpomíná špatně, a proč nebyli v tomto dokumentu. Dostali jsme odpověď, že bylo těžké nacházet lidi, kteří v této škole byli. Dále jsme se ptali, jestli tímto experimentem tyto děti neztratily svoji identitu (jeden z hostů, František Lacko, odpověděl, že to byla kulturní genocida, která trvá dodnes). Po debatě jsme vyrazili na večeri.

Lety. I studenti si položili otázku: Jak dlouho ještě? foto MK

Pátek 8. 12. 2017. V 8:30 začal program, kdy jsme shrnuli předchozí den, začali jsme debatu s našimi hosty, romskou aktivistkou Růženou Ďordovou, aktivistou Františkem Lackem a historikem Michalem Schusterem (Růženka nám vyprávěla o jejím životě v dětském domově, Michal nám vyprávěl o historii Romů a František o svém pohledu na vztah mezi majoritou a Romy). Po debatě jsme vyrazili do bývalého koncentračního tábora v Letech u Písku. Navštívili jsme hřbitov a oficiální památník, kam chodí politici. Pak nás Růžena s Františkem dovedli na neoficiální část, viděli jsme

také vepřín ležící na části bývalého koncentračního tábora, o jehož vykoupení se snažili aktivisté v čele s Růženkou a Františkem

5 let. V letošním roce ho stát odkoupil. Poté následovala debata, v které jsme se bavili o tom, co by tam místo vepřína mělo stát. Po večeri jsme jeli opět do Prahy do Skautského institutu, kde na nás čekalo představení od divadla ARA ART - Divadlo utlačovaných: Ne-projdeš! Nejdříve jsme zhlédli hrané osudy hlavního hrdiny, potom jsme mohli příběh upravit tím, že jsme se sami zapojili do děje a mohli zkusit vyřešit (i zahrát jako spoluherci) situaci jinak.

Sobota 9. 12. 2017. Sešli jsme se v 9 hodin a společně jsme se ohlédlí za předchozím dnem, následoval workshop o tom, jak dostat do škol téma Romové, jejich historii a kulturu (padly nápady jako vydat učebnici o Romech, zavést předmět o Romech a případně o různých menšinách). Na závěr jsme shrnuli vše, co jsme se dozvěděli a dostali jsme osvědčení o účasti.

Akce se nám velmi líbila, měli jsme možnost potkat spoustu zajímavých lidí a dozvěděli jsme se mnoho nových informací.

P.Banda, T.Groš a M.Kalčíková, SŠ informatiky, poštovníctví a finančnictví, Brno

DOKUMENTY

ZPRÁVA O ČINNOSTI ASUD ZA ROK 2016

Zpráva obsahuje přehled činnosti výboru ASUD a členů asociace od ledna do prosince roku 2016, tj. druhé funkční období výboru zvoleného na valné hromadě 11. dubna 2015. Úvod zprávy tvoří informace o členech, činnosti výboru v průběhu roku 2016, následuje přehled plnění úkolů asociace podle jejich stanov formulovaných ve čtyřech hlavních okruzích činnosti, jimiž jsou vzdělávání, výměna zkušeností a publikační činnost, zastupování zájmu výuky dějepisu směrem k úředním a řídicím institucím a dalším organizacím působícím v této oblasti a konečně působení směrem k zahraničí.

ÚVOD

V průběhu roku 2016 výbor pracoval ve stejném složení jako v roce 2015 (předseda Pavel Martinovský, jednatelka Ludmila Bursíková, pokladník Kateřina Dražanová, dále Jan Kvirenc, Libor Šmejda, Eva Zajícová, Martina Kalčíková a Martina Boldišová-Jurčiová). Pravidelné schůzky se konaly v sídle asociace ve Vratislavově ulici jednou měsíčně a jejich náplní bylo pokračování v činnostech vymezených předchozími zprávami. Mimořádné schůzky a jednání byly spojeny s organizováním seminářů, exkurzí, soutěží a přípravou metodických materiálů. Konkrétní činnosti jeho jednotlivých členů jsou uvedeny v dalších částech zprávy. Kromě běžné agendy se výbor věnoval přípravě a organizaci vzdělávacích akcí, kontakty s organizátory dalších akcí, MŠMT, fakultami a historiky, sborníku pro členy a kontaktům se zahraničními kolegy i asociacemi apod. Členové výboru se účastnili řady akcí pořádaných jinými organizátory.

Pokud se týká členstva, aktuální stav k 31. prosinci 2016 byl 217 členů. Jediné, co kazí radost členům výboru, je fakt, že ne všichni členové dodržují platební kázeň členských příspěvků.

Provozní náklady a honoráře pro lektory umožňují uhradit především účastnické poplatky ze seminářů. Více je obsaženo ve finanční zprávě ekonoma (v příloze Zprávy o činnosti). Podvojný účetnictví je vedeno v elektronické podobě v peněžním deníku a dále je vedena kniha faktur a pohledávek. Účetnictví spravuje pan Pavel Valenta.

Celkově lze říci, že při vzrůstajících požadavcích na běžnou školní práci u většiny členů výboru to vše bylo poměrně náročné, neboť oproti jiným profesním asociacím nemáme žádnou administrativní sílu, všichni členové výboru se v první řadě věnují svému učitelskému zaměstnání a činnost ve výboru ASUD chápou jako koníčka.

Adresa ASUD je i nadále Vratislavova 13 na Praze 2 – PSČ 128 00, internetové stránky www.asud.cz a e-mailové adresa: asudcr@seznam.cz.

Po celý kalendářní rok 2016 probíhala jednání – zápis ASUD u Městského soudu jako spolek.

PLNĚNÍ HLAVNÍCH ÚKOLŮ ASUD

1/ Přispívat k prohloubení odborného vzdělání členů

Výbor podal žádost o akreditaci seminářů a exkurzí, žádost byla v souladu s platnými pravidly a bylo jí vyhověno.

Vzhledem k velmi omezené a často i finančně velmi náročné nabídce odborného vzdělávání ze strany profesionálních institucí nebo firem, přispívá ASUD svým členům zejména zařazováním témat pro obohacení výuky - v rámci akreditovaného cyklu Vývoj české státnosti (č.j. MSMT-10350/2016-1-219 ze dne 26. 4. 2016) na seminářích v dubnu 2016 a na exkurzích zaměřených na regionální dějiny a každodennost v červnu a říjnu 2016.

Během jarního XXXIX. semináře (který se konal 23. dubna) jsme nejprve přivítali Juditu Matyášovou, redaktorku kulturní rubriky Lidových novin, spolupracovnici Památníku Terezín, vedoucí workshopů pro Člověka v tísní – Jeden svět na školách, autorku knihy *Přátelství navzdory Hitlerovi* o osudech českých dětí, které za války uprchly do Dánska., která představila svou práci.

Jako druhý vystoupil Profesor PhDr. Miroslav Hroch, DrSc., dr.h.c. z Institutu politologických studií, Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy s příspěvkem *Národ jako specifický evropský fenomén*.

Po přednáškách byla pro účastníky semináře připravena exkurze prostory muzea, účastníci měli možnost zhlédnout výstavu věnovanou Janu Opletalovi. Po valné hromadě vysvětlila Martina Kalčíková příběh o *jeřábcech míru* a šikovnější účastníky naučila papírové skládačky vyrábět. Seminář se konal v Národním pedagogickém muzeu a knihovně J. A. Komenského.

Z důvodů pracovního vytížení většiny přednášejících byl podzimní seminář zrušen.

I v roce 2016 byly uspořádány dvě historické exkurze, které připravily Ludmila Bursíková a Lenka Dvořáková. 30. exkurze v červnu zavedla účastníky na Broumovsko. Při 31. říjnové exkurzi zavítali účastníci na Vlašimsko.

2/ Napomáhat výměně zkušenosti mezi učiteli, šíření dobrých nápadů a informací o možnostech různých aktivit - publikační činnosti, přípravou metodických materiálů.

V roce 2016 jsme připravili dvojce Informační listy - č. 44 a 45, vydané v rámci *Dotačního programu MŠMT na podporu činnosti nestátních neziskových organizací působících v oblasti předškolního, základního, středního a základního uměleckého vzdělávání v roce 2016, č.j. MSMT-9561/2016-3*. Kromě materiálů, jako jsou dokumenty, informace o činnosti ASUD, korespondenci, účast na akcích MŠMT apod., přinesly IL informace o literatuře, pomůckách, o mezinárodní spolupráci aj., dále jsme v nich zveřejnili řadu příspěvků našich členů o zkušenostech z výuky a také i mimořádně významné články nebo referáty týkající se současné problematiky našeho školství. Za články a informace je třeba poděkovat několika členům, kteří přispěli bez nároku na honorář.

Ze stejného dotačního programu byly vydány metodické listy z řady metodických příruček ASUD. V karlovském roce se sborník *Via Carolina* věnoval tomu, jak se s odkazem Karla IV. pracuje na školách. V rámci dotace obdrželi autoři příspěvků finanční odměnu.

3/ Napomáhat prosazování kvalitní výuky dějepisu ve vztahu k institucím a úřadům, které mají pro ni zajišťovat dobré podmínky

- Pokračování činnosti řady členů ASUD při přípravě, organizaci a hodnocení několika celostátních nebo mezinárodních aktivit – např. L. Bursíková zasedla v porotě Středošolské odborné činnosti; již po třinácté byla za ASUD udělena vybrané práci Cena ASUD - diplom, knižní a finanční odměna.

- Pokračovala pravidelná účast na schůzích výboru SH. ASUD zastupuje buď L. Boháčová, nebo předseda ASUD. Na podzim proběhly přípravné práce směřující ke sjezdu historiků v roce 2017.

- Předseda ASUD pokračoval v činnosti odborné skupiny pro podporu oboru Dějepis *Národního ústavu pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků* (NUV) .

- Členové ASUD opět podpořili svou účastí pokračování Letní školy historie Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy.

- Výbor ASUD pokračoval v úzké spolupráci s NIDV, aby byl vyučujícím dějepisu a společenských věd snáze přístupný program přednášek a seminářů k roku Karla IV.

- Členové ASUD se účastnili několika konferencí a seminářů, ze kterých ostatním členům přinesli nové poznatky.

- Eva Zajícová pokračovala za ASUD do mezinárodního evropského projektu, ve kterém se srovnávají učebnice určené pro výuku dějin 20. století. Projekt se týká jak učebnic dějepisu, tak spolenskovědních oborů.

- Členové výboru K. Dražanová a P. Martinovský pracovali v týmu, který realizoval tvorbu *Standardů* pro výuku D na II. stupni.

- Pokračovala spolupráce s organizacemi: Národní muzeum, Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského, PANT, Člověk v tísni, ÚSD AV, ÚSTR, SDaP, Společnost bratří Čapků, ARPOK, Antikomplex, Památník Lidice a Památník Terezín, Židovské muzeum v Praze, Magni, Český svaz bojovníků za svobodu, Centrum české historie, Centrum občanského vzdělávání, EDUin, NIDV a NÚV, s univerzitami v Praze, Ústí nad Labem a v Ostravě.

4/ Zastupovat české učitele dějepisu v mezinárodní spolupráci

O spolupráci se zahraničím pojednává zpráva E. Zajícové:

a) Euroclio – organizace rozšiřuje své pole působnosti až daleko do Asie, plánuje další spolupráci i na dalších kontinentech. Celý proces sledujeme. Informace si vyměňujeme pouze elektronickou formou. Velmi zajímavé akce (vzdělávací konference, výroční setkání členské základny) jsou pro nás bohužel finančně těžko dostupné (jedinou možností je získání grantu Erasmus +). Ačkoli jsme se již několik let neúčastnili výroční konference, hlasování a podklady posíláme elektronicky. Euroclio o nás ví – zve nás k přípravě různých mezinárodních projektů, výzkumných šetření fakult apod.

b) Účastnili jsme se pouze dvou mezinárodních projektů: Teaching Europe (výzkum učebnic posledního ročníku základních škol napříč Evropou a funkčnost učiva o EU), který je však vzhledem ke změnám ve vedení projektu stále nedokončen. Garankou je Eva Zajícová. Druhým projektem je nově se rozvíjející projekt na téma inkluze v různých státech Evropy, zde nás zastupuje Helena Štajglová.

c) Využili jsme pozvání běloruského vzdělávacího institutu a za ASUD již podruhé vycestoval do Běloruska předseda Pavel Martinovský, aby představil místním vyučujícím, jak na českých školách zapojujeme do výuky karikatury, video ukázky a další média.

d) O výměnu metodiky požádali kolegové i v jiných organizacích, například z Petrohradu, z Rigy, z Polska. Se všemi je spolupráce v jednání.

e) Účastnili jsme se několika mezinárodních konferencí pořádaných u nás, například v Goethe Institutu Eva Zajícová a Lada Boháčová.

5/ Hospodářský výsledek 2016

Zprávu připravil ekonom Pavel Valenta.

Náklady

Spotřeba materiálu – kancelářské potřeby	2.697,00 Kč
Reprezentace	2.371,00 Kč
Ostatní služby – doprava, poštovné, exkurze aj	117.672,91 Kč
Odměny z dohod o provedení práce	65.320,00 Kč
Ostatní finanční náklady	1.987,30 Kč

Celkem	190.048,21 Kč
---------------	----------------------

Výnosy

Vzdělávací a publikační činnost	54.050,00 Kč
Členské příspěvky	10.550,00 Kč
Ostatní finanční výnosy	260,00 Kč
Úroky z běžného účtu	522,64 Kč
Vyúčtovaná dotace	69.970,00 Kč

Celkem	135.352,64 Kč
---------------	----------------------

Hospodářský výsledek v roce 2016 činí:

- 54.695,57 Kč

Účetnictví je vedeno v účetním programu Money S3, účtuje se dle zákona o účetnictví č. 563/1991 Sb., Vyhlášky k zákonu o účetnictví pro nepodnikatele č. 504/2002 Sb. a dalších platných předpisů.

V roce 2016 byla poskytnuta dotace na činnost od MŠMT ve výši 84.700,- Kč na vydání metodického a didaktického sborníku Via Carolina.

Stav finančních prostředků k 31.12.2016:

Pokladna	7.558,00 Kč
Bankovní účet	39.447,91 Kč

Celkem:	47.005,91 Kč
----------------	---------------------

Asociace nemá žádný hmotný majetek.

Zpráva byla projednána a schválena členy výboru 24. března 2017.

Zpráva byla schválena valnou hromadou dne 22. dubna 2017.

AGORA

JARNÍ SEMINÁŘ ASUD – názory účastníků

Na jarním semináři nejprve vystoupil **PhDr. Josef Tomeš, Ph.D.** s příspěvkem **Osud a dilemata prezidenta Dr. Emila Háchy**. Tato přednáška účastníky nesmírně zaujala, zde jsou ohlasy: *1* ! Profesionálně erudovaná přednáška. Velmi fundovaná. Přednes „spatra“ - výborně!!! Zajímavé a podnětné. Velmi lidské a inspirativní... Oceňuji velmi komplexní pojednání v sociopolitických souvislostech a důraz na „humanitní vnímání“ osoby E.H. Lidský a velmi kultivovaný obraz Emila Háchy. Vynikající prezentace složité osobnosti Dr. E. H. Dobře využitelné ve výuce. Vynikající přednáška po odborné stránce i jazykově.*

Pan doktor má úžasný dar řeči a vypravovací talent. Škoda, že to bylo tak krátké! Mohl mít prostor alespoň 3 hodiny. Oceňuji, že přednášející nemusel používat technickou „berličku“. Okamžitě fundovaně reagoval na dotazy, připomínky. Obdivuji vynikající znalosti. Vynikající přednáška, jedna z nejlepších, které jsem měla možnost v rámci seminářů vyslechnout. Nějaké pokračování...?

Zazněl i jeden podnětný názor: Možná pro zpestření doplnit pár obrázky, či krátkým „šotem“.

"Vyfoť mne v rotundě, to dám na facebook!" Nejen studenti sdílí...

sažné, obohacující.

Dobrá náhled na práci archeologa. Pro učitele lahůdky. Přednáška mne seznámila nejen s touto konkrétní rotundou, ale obecně s principy stavby a výzkumy román. staveb, takže byla zajímavým obohacením semináře. Paní doktorka s námi pracovala jako při archeologickém průzkumu, pěkně postupně nám odkrývala veliké tajemství... Názorné dobrodružství archeologie! Můj šálek čaje i kávy :).

Za výbor mohu konstatovat, že jsme byli moc potěšeni, jak jsme se trefili do vkusu účastníků.

Libor Šmejda

Jako druhá nás potěšila **PhDr. Jarmila Čiháková** s příspěvkem **Svatováclavská rotunda na Malé Straně**, po němž účastníci semináře navštívili prostory rotundy. I tento příspěvek byl hodnocen velmi kladně: *Zajímavé. Velmi přínosná přednáška nikoliv běžného tématu. Velký plus – propojení komentáře a prezentace. Povídáním o jedné malé stavbě do-kázala přednášející vyplnit hodinu a půl tak, že jsme ani nedutali. Přednáška mne nadchla, velmi podrobná a názorná, překvapila mne množstvím nových vzácných nálezu. Zajímavé především po technické stránce, nové informace, ob-*

PODZIMNÍ SEMINÁŘ ASUD - názory účastníků

PhDr. Václava Kofránková, PhD. z *Historického ústavu AV ČR* s příspěvkem **Přemysl Otakar II. - král mezi mýtem a realitou**. Účastníci vysoce hodnotili přednášející - *výborná přednáška, pozvěte paní Kofránkovou někdy příště. Zároveň oceňovali vybrané téma: Skvělá přednáška, která představila Přemysla Otakara II. v uceleném obraze. Přednášející byla velmi dobře připravena, byly uvedeny podněty pro aktuální dobu, využitelné pro výuku i v hodinách literatury. Vynikající! Oceňuji také úroveň vyjadřování paní Kofránkové. Děkuji za možnost dostat se nad známé téma!!! Jiný pohled na osobnost našich dějin, obohacení o nové souvislosti, možno využít hlavně při výuce v semináři. Určitě by byla vhodná i přednáška o Závěšovi z Falkenštejna (tato konkrétně šestkrát) a několikrát požadovali pozvat přednášející znovu. Je dobré oživit téma, o kterém si učitel myslí, že už všechno dávno ví... Přednes byl poutavý a zajímavý. předneseno s citovým nábojem*

Velmi poučné. Přednášející je vynikající rétorka. Po všech stránkách mě paní doktorka uchvátila. Jsem nadšená. Přednášející dle jedné účastnice dostala: 1 dvakrát podtržená.

Mgr. Karel Černý, PhD., z Fakulty humanitních studií UK Praha s přednáškou na aktuální téma: **Muslimové v České republice: Realita a skutečnost** už takový úspěch neměl. Na jednu stranu účastníci oceňovali odbornost příspěvku: *Systematické, velice aktuální téma a fundovaný přednášející, pohotový. Umožnil nový náhled na tuto problematiku. Velmi inspirativní přednáška. Využiji ji ve výuce. Klidný přednes. Potřebné téma srozumitelně vysvětleno.* Posluchači si uvědomili i tento fakt: *Sice bylo dobré, že se účastníci mohli ptát i během výkladu – nicméně to způsobilo roztržitost.* Na stranu druhou si většina všimla zásadního nedostatku přednášejícího: *Děsivé skloňování. Nespisovný přednes, nemělo to „drive“.*

Náš kolegyně Iva provedla účastníky semináře Novomlýnskou věží.

Prostory Lužického semináře byly označeny jako *výborné, příjemné prostředí, vlídní hostitelé. Byla jsem mile překvapena prostředím, mám pocit, jako bych přišla na domácí návštěvu. Děkuji. Hezké prostředí, příjemní lidé. Velmi dobře zajištěno, výborné občerstvení. Dopravní dostupnost je výborná. Spolupráce se společností Lužice je perfektní.* Tak z toho máme radost a ve spolupráci budeme pokračovat!

Libor Šmejda

BESEDA S UKRAJINSKÝM DISIDENTEM ZORJANEM POPADJUKEM

Knihovna Václava Havla, pondělí 21. srpna 2017

Moderátor Aleš Hradílek prošel se Zorjanem Popadjukem téměř celý jeho život.

Jak sám Z. Popadjuk řekl, pochází z učitelské rodiny, babička učila matematiku, matka němčinu. Ovšem největší postavení v rodině měl dědeček, voják, který v době první světové války a po ní bojoval za samostatnou Ukrajinu.

Narodil se v roce 1953 na západní Ukrajině.

Od malička byl vychováván v přesvědčení, že Ukrajinci žijí po okupační správou. Když někteří v okolí říkali, že za Němců bylo lépe, babička vždy připomínala pogromy. Obecně se dá říci, že vyrůstal, tak jako většina jeho vrstevníků, v jakémsi ambivalentním světě – část lidí sovětskou vládu nesnášelo, část jí naopak věřilo.

Výchova se nesla zároveň s jakýmsi *morálním pozadím*, když jednou jel do školy načerno (dojížděl 70 km) a řekl o tom babičce s výmluvou, že okradl okupanty, řekla mu babička, že kdo si zvykne okrádat okupanty, bude krásť i ve svobodné zemi.

Výuka na základní škole a střední probíhala ještě v ukrajinštině, snad kromě učitele technických předmětů, který argumentoval své hodiny v ruštině, že v ruském jazyce je vydáno obrovské množství technické literatury. Na vysokých školách to bylo s ukrajinštinou různé – opět na technických školách převládala ruština. Ono celkově v této době nedo-

cházel k potlačování ukrajinského jazyka. Sovětská vláda se naopak prohlašovala za ochránce ukrajinských záležitostí. Výraznější rusifikace nastoupila na konci 60. let a hlavně v 70. letech.

Ideály Pražského jara přicházely na západní Ukrajinu především pomocí rozhlasových vln. Na rozdíl od západních vysílačů (Svobodná Evropa, BBC, Hlas Ameriky) nebylo vysílání čs. rozhlasu rušeno.

Výklad událostí směřujících k činnosti zatčení přerušil dotaz, zda měl Z. Papadjuk přístup k samizdatu, který se v polovině 60. let začal na Ukrajině objevovat – Ano, matka pravidelně nosila ruský i ukrajinský samizdat, jak o událostech doby, tak díla ukrajinských autorů – především autorů z 20. let 20. století, tomu se na Ukrajině říká *rozstřílené národní obrození*, autoři byli ve 30. letech popravováni. Z dobových otázek byly zajímavé ty – vrátit se k hnutí odporu ve smyslu původní Leninovy národní politiky? Nebo se nechat vést řecko-katolickou církví? Z autorů připomněl Ivana Dziubova.

Zpět k událostem roku 1968. Například Anatolij Marčenko hovořil ještě před srpnem o možné intervenci, argumentoval faktem, kolik agresivity se objevuje v sovětských médiích. Lidé se obecně obávali, že to dopadne jako v Maďarsku, avšak srpnové události byly jedním z důvodů, proč později režim padl. Já osobně jsem vše viděl jako sled přirozených událostí, dva dny projížděly kolem našeho domu tanky, obrněná vozidla a nákladní automobily. Znal jsem jednoho vojáka ze Žitomirské oblasti, řekli jim, že jedou na cvičení do Zakarpatské oblasti, ale skončil v Československu. Věděli jsme, jak skončily československo-sovětské rozhovory. Opět se ozývaly rozmanité hlasy, někdo mylně prorokoval, že to je konec SSSR, jiní říkali, že je to naopak konec ukrajinských myšlenek na svobodu. Nikdy nad SSSR nevítězí. SSSR se tenkrát projevil jako ruské impérium – a jak si Zorjan Papadjuk povzdechl – projevuje se i dnes, minimálně ve vztahu k Ukrajině.

Z. Papadjuk v Knihovně V. Havla.

Bylo nás více, kdo měl podobné smýšlení, v roce 1968 členové skupiny, to bylo Papadjukovi 15 let, vylepili první letáky, ještě psané rukou. Jeho přátelé si postupně uvědomovali odpor vůči okupantům, v té době zároveň dcházelo ke krymsko-tatarské emancipaci, začali se postupně probouzet Poláci. Každé narušení

stavu jsme chápali i jako akt, který přiblíží Ukrajinu ke svobodě. Opět jsme začali lepit letáky – v roce 1972, diskutovali jsme v malých skupinkách s lidmi. Vydávali jsme samizdatový časopis.

Bylo zajímavé, že po vylepení prvních letáků v roce 1968 nás KGB nenašla. Až po druhé sérii v roce 1972. Respektive pro nás přišli na jaře 1973. I když jsme zmiňovali Pražské jaro a okupaci, šlo hlavně o letáky k výročí Tarase Ševčenka (1861 – 100. výročí úmrtí – pozn. PM). KGB udělalo mnoho domovních prohlídek, zatčení proběhlo v noci z 27. na 28. března, byla teplá noc. Nebyl jsem doma, ale ráno mne zatkli, celkem 44 lidí. Našli psací stroj. Pak probíhala rekonstrukce, kde jsem všude vylepoval letáky.

Kupodivu se ke mně chovali celkem slušně, korektně, bez násilí. Bylo cítit, jak jsou sebejistí. U soudu mi přidělili advokáta, byl moc uctivý, řekl mi rovnou, že mi nemůže pomoci. Kdybych měl děti a rodinu, dalo by se něco dělat, ale takhle ne. Byl jakousi spojnicí mezi mnou a maminkou, posílali jsme si přes něho zprávy. Byl jsem odsouzen za *antisovětskou agitacní činnost, zdiskreditaci sovětské vlády a protistátní činnost*. Dostal jsem 7 let vězení a navazujících 5 let vyhnanství.

Prvním vězením byla věznice ve Lvově, jak připomněl A. Hradílek, tudy procházeli i čs. legionáři, když byli zajati na ruské frontě.

Nejprve jsem seděl sám, později mi na celu přidělili pašeráka z Moskvy. Ze Lvova jsem byl transportován do Mordovinské oblasti (též Mordvinské, v oblasti se nacházely dva z 12 největších lágrů stalinského režimu; v oblasti bylo zbořeno 600 chrámů, údajně všechny; dnes je oblast centrem ugrofinských národů v Rusku – pozn. PM). Transport byl v Rusku vždy specifickou událostí. Ať se cestovalo z jakéhokoliv vězení nebo lágru do jiného vězení nebo lágru, cestovalo se několik týdnů až měsíců. Necestovalo se zvláštním spojením, ale v nádražích se čekalo, až se vagón s vězni připojí ke vhodnému vlaku. Ze Lvova jsem vyjel 28. října 1973 a do lágru jsem dorazil 12. listopadu (Papadjuk cestoval přes 2 000 km – pozn. PM). Kriminálníci se k nám, politickým vězňům chovali loajálně. Nebylo tomu tak vždy, dozvěděl jsem se z vyprávění, že ve 30. letech to bylo špatné, ale po válce byli do věznic umisťováni banderovci a ti mezi ostatními vězni zjednali pořádek. Od té doby se na nás hledělo jinak.

Během uvěznění jsem často putoval po věznicích a lágrem. Navštívil jsem mj. Charkov, Saratov, Vladimírskou oblast, byl jsem ve Sverdlovsku, Vladivostoku a v Kazachstánu. Dostal jsem se až kousek k USA, do Magadanské oblasti.

Když se A. Hradílek zeptal na atmosféru ve věznicích, Z. Papadjuk jen pokrčil rameny, to je těžké; atmosféra – zamyslel se: v celách bývalo dusno, představte si prostor pro 15 vězňů, ale nás tam bylo umístěno 40. Vařil se čaj, kouř. To samoty byly horší, tam se ani o atmosféře nedá mluvit. Na samoty nás politické zavíraly z bezpečnostních důvodů, abychom s nikým nemluvíli, neovlivňovali spoluvězně. Na spisech jsme měli rudý pruh – nejhorší a nejnebezpečnější vězni. Jako spoluvězni s námi seděli váleční zločinci – za spo-

Z. Papadjuk - v době zadržení.

lupráci s Němci, kdo chtěl unést letadlo a loď – utéci ze Svazu a Židé, kteří také chtěli odjet. Nejhorší ale byli kriminálníci, kteří se mezi sebou hádali a prali.

Maminku také zatkli, ale potom pustili. Za 14 let jsme se viděli dvakrát. Ale když přijela do vladimírského vězení a začala mluvit ukrajinsky, nikdo tu naším jazykem neuměl, a tak ji přerušili a odvedli. Viděli jsme se pár minut.

Mohl jsem posílat a dostávat dva dopisy měsíčně.

Ve vězeních a lágrech jsme museli pracovat, kdo nepracoval, byl trestán. Za měsíc jsme dostávali symbolické výplaty 25 rublů, té době byl plat na svobodě zhruba 100 rublů, mohli jsme si kupovat knihy a časopisy, za 5 rublů potraviny – jednou za měsíc. Ve věznicích bývaly i knihovny, například ve vladimírské věznici jsem si přečetl *Jeden den Ivana Denisoviče*, ale v litevštině. Litevsky nikdo z bachařů neuměl, a tak nevěděli, co to je za knihu. Já jsem se litevsky naučil od spoluvězňů.

V Magadanu, kde jsem byl ve vyhnanství, jsem těžil zlato. Zdravotní komise mi pak našla skvrny na plicích – tuberkulózu a po operaci jsem byl převezzen do Kazachstánu.

Během vyhnanství v Kazachstánu jsem mohl jet na 26 dní domů. Ale za 3 dny jsem byl znovu zatčen. Psal jsem v dopise pozitivně o polských událostech, to bylo u nás velice citlivé téma. Znovu jsem dostal nejvyšší trest – 10 let vězení a 5 let vyhnanství. Na základě dopisů jsem byl usvědčen z protistátní činnosti. Když se mne ptali, za co sedím, říkal jsem: za epistolární činnost. Tentokrát jsem byl souzen v Kazachstánu.

Putoval jsem na Ural do gulagu Perm 36, kde jsem byl od května 1983 do února 1987. Sešel jsem se zde s mnoha zajímavými lidmi. Jeden bývalý patriarcha byl vězněn za občanské války ve Španělsku, pak za Němců a je vězněn i nyní – dostal 35 let.

V 80. letech se rychle střídali generální tajemníci ÚV KSSS. Bylo to znát. Jednak vždy po změně dorazili příslušníci KGB – to byl teror, stačilo mít nedopnutý knoflík, hned nás trestali bitím. Když nastoupil Andropov, chodili jsme na vycházky jen pod dohledem dozorců se psy, zmenšily se příděly jídla. Když nastoupil Gorbačov, cítili jsme, že se najednou bachaři chovají vlídněji. Nicméně jsme do Gorbačova nevkládali velké naděje, byl to pořád komunista, takový romantik-komunista. Jeho největší zásluhou a zároveň největším selháním bylo rozbití Sovětského svazu.

Propuštění probíhalo následovně, dali nás dohromady asi jedenáct osob. Pak nás vezli, tentokrát v normálním voze mezi lidmi, do permské věznice, kde se nás ne policista, ale úředník ptal, jestli víme, proč tam jsme. Nevěděli jsme, a tak nám pustil rozhlas. Slyšeli jsme, že proběhla amnestie.

Ráno otevřeli vrata a dali nám lístek na vlak. Jeli jsme ve vězeňských oblecích a lidé se báli, chytali se kabelek, stranili se nás. Prvním úkolem v Moskvě bylo koupit si normální oblečení.

Pak už na Z. Popadjuka čekal běžný život, jako nedostudovaný filolog to neměl snadné, pracoval jako státní zaměstnanec, úředník, dokonce byl ve své obci zvolen starostou, po dvou mrtvicích odešel do důchodů. Oženil se a má dvě děti.

Leták z roku 1968, byl psaný v ruce

Občané!

Nevěřte lživým prohlášením sovětského rádia. Armády SSSR, Polska, NDR, Maďarska a Bulharska jsou agresori, ne obránci socialismu v ČSSR. Nikdo o intervenci neprosil, sovětská vojska vtrhla do ČSSR proti vůli lidu, komunistické strany a vlády ČSSR, aby mohla být dosazena loutková vláda (Dubček, Černík, Smrkovský a další byli zatčeni). Socialismus ani konzervatismus v ČSSR ohrožen nebyl. Okupanti hrubě zacházejí s protestujícími obyvateli, jsou zatýkáni představitelé inteligence, skladatelé, básníci, spisovatelé.

Odsudte vojenskou intervenci. Protest!

Leták z roku 1972, psaný již na psacím stroji

Vážení občané!

V září tohoto roku uplyne čtvrté výročí ode dne okupace přátelského Československa vojsky Sovětského svazu, ale také Maďarska, Bulharska a NDR. Je mnoho příčin, proč nebyly sovětské vládní kruhy spokojeny s tak zvaným Pražským jarem. Naším úkolem je však zůstat u jednoho z nich, a to u vlivu československé myšlenky „socialismu s lidskou tváří“, zejména v národnostní otázce, na veřejné mínění na Ukrajině. Právě proto byl první tajemník ústředního výboru komunistické strany Ukrajiny Šelest inspirátorem porobení ČSSR a obnovy loutkového režimu. Proč?

Ukazuje se, že ukrajinské obyvatelstvo na Slovensku má více autonomie než ve vlasti, má tedy i příznivější podmínky k rozvoji národního jazyka, kultury, konečkonců i k vytvoření vlastního státu, a to na rozdíl od SSSR, kde je nemilosrdně rusifikováno, omezováno v kulturním a hospodářském prostředí, a je tedy tvrdě potlačováno koloniální politikou komunistické strany Sovětského svazu. A co když lidé na Ukrajině budou chtít žít lépe, alespoň tak jako Ukrajinci v okolí Prešova, vždyť se časem dozvědí o osudu svých soukmenovců z československého tisku či rádia, které se po březnu 1968 osvobodily od stranické cenzury? A co až se lidé na Ukrajině dozvědí o likvidaci KGB v ČSSR, o ukončení soudů a tvrdých postihů jen za to, že lidé otevřeně vyjadřují svůj názor? A co víc: v Československu se tisknou ukrajinští autoři, kteří jsou ve věznicích a táborech pro politické vězně v Sovětském svazu! Tohle všechno bylo nutné odsoudit, umlčet, a také to bylo s pomocí hrubé síly, síly zbraní uskutečněno. Pražské jaro a spolu s ním i naděje Ukrajiny na své obrození v srpnu 1968 odtekla jako krev pod pásy sovětských tanků.

Občané! Prosíme vás, abyste na výročí československé tragédie alespoň na chvíli zapomněli na svoje malicherné zájmy, naplnili se citem upřímného slitování s malým, avšak hrdým národem Čechů a Slováků, a také pocity hněvu a studu za sebe, za svoje mlčení během páchání násilí, studu za to, že v armádě otrokářů byli vaši synové, otcové, manželé, milovaní, přátelé a konečkonců i vy sami. Uskutečňte alespoň malý protest, dejte vědět, jak kdo může, o své solidaritě s utiskovanými, dokažte, že ukrajinský národ je zastáncem spravedlnosti a pouze fatální neobeznámenost a bezmocnost byly příčinou toho, že představitelé tohoto národa byli mezi dobyteli.

Jen bojujte, občané, přesvědčujte, dokazujte, připravujte sebe i své blízké ke schopnosti obětovat všechno, dokonce život, za život jiných národů, za přátelství svobodných rovných národů.

Ať žijí osvobozené národy, ať žije svobodná Ukrajina, svobodná Gruzie, svobodné Lotyšsko, Litva, Estonsko! Ať žije svobodné a od velmocenské šovinistické politiky osvobozené Rusko!

Ať se československé národy znovu stanou našimi bratry! Sláva Svobodě! Sláva Bratrství! Sláva Spravedlnosti! Sláva Mučedníkům!

Ukrajinský výbor spravedlnosti.

Oba letáky viz – <https://www.ustrcr.cz/akce/15-let-sovetskych-lagru-a-vyhnanstvi-za-protesty-proti-invazi-1968/>.

11. SJEZD ČESKÝCH HISTORIKŮ – pár názorů

Olomouc 13. - 15. září 2017

Jako hlavní řečník úvodní části vystoupila **Lynn Huntová** z University of California v Los Angeles a jak se ukázalo, organizátoři nemohli vybrat lépe. Některé myšlenky by si zasloužily větší pozornosti a rozboru nejen mezi historiky, ale také v médiích, neboť jich se v mnohém týkají.

Dětské kolonie NASA na Marsu? Američané tomu věří...

beztrestnost svého lhaní. Což může ohrozit i bezpečnost státu. Například filipínský prezident připustil, že dvě z pěti jeho tvrzení nejsou pravdivá.

Věřejný zájem o historii nebyl nikdy tak veliký! Dějiny se nám stávají důležitým prvkem v boji o uznání národní a společenské identity. Státy mají např. různé dlouhé seznamy památek; i v České republice se vedou debaty, které stavby prohlásit za památky

Paní profesorka se bez skrupulí pustila do kritiky současného stavu, během níž ukázala svůj obrovský rozhled, neboť uváděla argumenty z různých koutů světa.

Lhaní o minulosti se stalo samozřejmostí a vstoupilo do politiky. Politici často zneužívají historická fakta, aby zdůvodnili

a proč... Proč ne jiné?

Historie se stává útočištěm ze znepokojivého tempa současnosti. Role historiků je nejistá a nestabilní, protože jejich úkolem je aby vyvraceli lži o minulosti, což nemusí být pro společnost přijatelné. Přichází postmoderní výzva – veřejný zájem podryvá koncept pravdy, pravda je náchylná k deformaci. Médii, které slouží k bezostyšnému lhaní o historii je například facebook.

Velkým fenoménem v určitých částech světa je popírání holocaustu. Například jeden z pěti dotázaných účastníků průzkumu ve vybraných státech severní Afriky a na Blízkém východě je přesvědčen, že důkazy jsou nepravdivé. Velkou váhu získávají různé konspirační teorie. V červnu 2017 musela NASA popřít, že má na Marsu kolonie dětských otroků. (The Daily Beast 29 June 2017 - <https://www.thedailybeast.com/nasa-denies-that-its-running-a-child-slave-colony-on-mars> – pozn. PM)).

Jsmo například ochotni připustit, že například v 19. století byla na univerzitách Spojeného království historie vyučována bílou elitou pro bílé posluchačstvo. Ale ono se tak děje i ve století jednadvacátém! Historie posiluje národní vědomí, vyučuje se národní historie. Je naprosto odlišné, jakou historii se učí děti a studenti v Číně a jakou v Japonsku. Dle výzkumu se i v dnešní době na školách v Británii vynechávají negativa z doby imperiálního panství a klade se důraz na pozitiva imperiální politiky a všeho, co s ní souviselo.

V USA se velké oblibě těší nové studijní obory – sociální historie (např. historie řemesel), kulturní studia (o rasismu, feminismu).

Dále paní Lynn citovala několik cizích myšlenek, např. Foucault pravil, že pravda je určována mocí, nikoliv vládou. Což by podpořilo Nietzscheho myšlenku, že důležité je to, kdo ovládá význam jazyka. Od těchto myšlenek se odrazila k revizi historie vůdců. Například Thomas Jefferson byl otcem dětí, které počal s otrokyní, což prokázaly testy DNA. Tuto skutečnost musel akceptovat i Národní památník.

Na závěr se krátce věnovala globální historii. Všimla si, že existují různé celosvětové technické přehledy, počet telefonních stanic v různých státech apod. Jedná se o technická data, ale dokážeme vytvořit celosvětové přehledy myšlení? Náboženského vyznání?

V sekci III. - Historické vědomí moderní společnosti. Výuka a mediální interpretace dějepisu zahrnovalo několik zajímavých příspěvků (viz příspěvek B. Gracové). Zde si dovoluji několik poznámek, které se bezprostředně týkají výuky.

V úvodním příspěvku zdůraznil

Zahájení sjezdu.

Zdeněk Beneš, že stále existuje stálá pracovní skupina pro oborové didaktiky, jejíž cílem je dostat do obecného povědomí, že didaktika není metodika, ale je to vědní disciplína, která má svůj status. Mnoho pedagogů nezná nej-novější didaktickou příručku *Ivy Stuchlíkové a Tomáše Janíka* s názvem *Oborové didaktiky: vývoj – stav – perspektivy*. Kniha je na webu k volnému stažení – <https://munispace.muni.cz/index.php/munispace/catalog/book/549>.

Dále jmenoval několik institucí, které se didaktice a metodice věnují, např. ÚSTR, Moderní dějiny – PANT, ASUD. Připomněl, že didaktika pokročila za prahy školních učeben – do galerií, muzeí. Podobně jako paní Lynn zdůraznil určité obavy z manipulace s historií. Jako příklad uvedl znění maďarské ústavy, ve slovenštině se dá stáhnout.

Nově se používá termín: *mluvit o budoucnosti minulosti*.

A jak bývá u kolegy Beneš zvykem, měl připraveno několik trefných poznámek k tématu. Například zvyklost dnešní doby - Co se stane, když s někým začnu na netu ne-souhlasit? Škrtnu ho – je to generační zážitek. Co udělám s minulostí, se kterou nesouhlasím?

Kamil Činátl se ve svém příspěvku věnoval digitálním učebnicím. Můžeme za digitální učebnici považovat wikipedii?

Uvedl zajímavou kanadskou zkušenost: <http://www.virtualhistorian.ca/en>. Projekt se jmenuje HistoryLab – <https://historylab.cz/>.

Josef Márc pohovořil o špatné praxi s těmi materiály, které produkují sami učitelé a prezentují je na internetu. Představil pojem *vizualizace, vizuály* – převzal ho ze zeměpisu od Janka Tomáše, více <https://munispace.muni.cz/index.php/munispace/catalog/book/16> – text v pdf.

I v dějepise bychom měli promýšlet, **jaký didaktický potenciál mají nonverbální prvky, tedy především obrázky**. Proč jsou v učebnicích fotky prezidentů? Musí tam být portrét? Co s tím dělat? Jak ho využít? Například v případě Kolumba, k čemu je jeho portrét? Pak ho dáme do testu? Například jako otázku: poznáte Kolumba? Hned ukázal několik prezentací z portálu *rvp.cz*, ve kterých nebylo grafického potenciálu (neboli *vizuálu*) patřičně využito.

Měli bychom si být vědomi, že soubor fotografií má největší didaktický potenciál! A je škoda ho promarnit portrétními fotografiemi bez sdělné hodnoty.

Musíme respektovat startovací linii žáků – oni nemají ty zkušenosti a znalosti jako my, musíme žákovi pomáhat, aby se zlepšoval jeho pozornost, vnímání atd.

ZAHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE

MEDIÁLNÍ, NEBO FILMOVÁ VÝCHOVA?

Seminář Bělorusko 12. - 16. února 2017

Člověk tak často nelétá směrem na východ, už vůbec ne, aby tam přinášel poselství „ze Západu“. Proto jsem na jednu stranu byla nadšena, na stranu druhou jsem váhala. Opravdu to mám být já, kdo bude seznamovat běloruské učitele s moderními metodami vý-

uky u nás? Ale protože zvědavost byla větší a větší, na konec jsem souhlasila a spolu s kolegou Pavlem Martinovským jsem nasedla do letadla směr Minsk.

Ve svých příspěvcích na školách jsem ve věnovala propojení tzv. učebnicové historie s historií konkrétní rodiny. Kladla jsem důraz na porovnání pozitivních a jiných zpráv přicházejících k nám z médií. Upozornila také na zapojení českých dějepisců do organizace EUROCLIO.

Vycházela jsem z tzv. *historie kolem nás*. Snažila jsem se ukázat i několik motivačních aktivit.

Titulky – překladatelka Světlana přinesla denní tisk. Pak z novin přečetla deset titulků. Účastníky jsem vyzvala, aby si vypsaly ty, které jim přišly zajímavé (což bylo ve státě kontrolovaném tisku dost náročné). Pak jsme se bavili, zde je možné tušit, co se za titulky skrývá? Jsou některé titulky a články pozitivní?

Osa – Účastníci vytvořili skupinky. Každá skupinka si nakreslila časovou osu 20. století. Pak se jednotlivé skupiny musely poradit, jakých 10 událostí na osu zakreslí z evropských nebo světových dějin. Jaké události převládají? Pozitivní, nebo negativní? Bylo zajímavé, že druhou světovou válku některá skupina chápala jako pozitivní, jiná jako negativní událost. Pozitivním byl například let Jurije Gagarina. Pak jsem přítomné vyzvala, aby do osy zakreslili nějakou pozitivní běloruskou historickou událost 20. století. Kromě vítězství ve druhé světové válce byl tento úkol poměrně náročný (neseděl tam i někdo z místní tajné policie?). Snazším úkolem se ukázalo, aby jinou barvou zakreslili události z rodinné historie.

Titulky v napoleonské době – další aktivitou jsem se vrátila k práci s titulky. Účastníci dostali do skupin titulky z napoleonské doby, což nevěděli – měli určit, z jaké doby by mohly být. Jaký další titlek by přidali, aby popsali chronologicky další události?

Eva Zajícová a překladatelka Světlana.

A zpět k rodinné historii – představila jsem výsledky projektu, který jsem uskutečnila se svými žáky. Mapovali jsme historii náměstí v Pečkách. Využili jsme dobové fotografie a sledovali jsme, jak se náves proměnila v náměstí. Jak přibyla socha T. G. Masaryka, aby vzápětí zmizela. A pak se objevil kdo? Klement Gottwald! Konaly se tu průvody.

V diskuzi jsem představila další práci, která mi přišla jako normální, běžná, avšak u našich východních kolegů vyzněla jako něco naprosto objevného a úžasného.

Kolega Pavel rozdělil svůj příspěvek do třech částí.

Nejprve účastníkům připomněl, jak je důležité, že se vyučující neustále vzdělávají. Sám představil aktivity, které se naučil na semináři v Národním památníku Terezín.

V dalších dvou částech se již autor věnoval problematice mediální a filmové výchovy, nejprve teoreticky tím, že představil několik zásadních bodů problematiky (vycházel jednak z vlastních zkušeností, jednak z materiálů <http://www.eduin.cz/>, CinEd - <http://>

event.institutfrancais.com/cined/cs/ a Národního filmového archívu – <http://nfa.cz/cz/o-nas/projekty/norske-fondy/>).

Seznámil běloruské učitele s několika otázkami, které i mně přišly zajímavé: Jestliže jsme se před lety trápili otázkou, že české děti málo čtou, je otázkou dnešní doby, že děti se málo dívají na filmy. Jsou sice mediálně zručné, sledují různé skeče, krátká vide apod. na youtube a podobných stránkách, avšak postupně se ze školních lavic vytrácí mladý kultivovaný divák, který film chápe jako umělecké dílo a přistupuje k němu s kritickým pohledem.

S tím však souvisí další problematika, která se otevírá opět napříč Evropou. Jak tuto filmovou výchovu pojmout? V nejhlubším pojetí by takový předmět zabral nejméně 5 vyučovacích hodin, což se jeví jako neprůchodné v rámci vzdělávacích systémů jednotlivých států. Filmová výchova by představovala následující postup:

a) první hodina – přípravné práce, rozbor plakátů, získávání informací o filmu, práce s upoutávkou, trailerem, očekávání žáků apod. (dobrým pomocníkem jsou stránky <http://www.csfed.cz>),

b) druhá a třetí hodina by obsáhly projekci filmu,

c) čtvrtou a pátou hodinu by následoval rozbor filmu – žáci by si všímali jednotlivých sekvencí, dialogů, postav ve filmu, ale i prostředí, krajiny, práce režiséra, jak se pohybuje kamera (práce s celkovým pohledem a detailem), hudby, střihu atd.

Na tyto činnosti by mohly navázat další činnosti, které by podtrhly mezipředmětové vztahy filmové výchovy: vlastní tvorba plakátu, charakteristika postav, tvorba upoutávky – reklama, vytvoření reklamní kampaně (kdo by byl mohl být sponzorem) a další. Nebo by byl prostor pro rozvoj komunikačních a jazykových dovedností typu: hovoř minutu o filmu, popiš hrdinu deseti přídavnými jmény, rozeber text ústřední písně atd.

Kromě výše uvedených problémů se však objevuje ještě jeden, velmi závažný problém. Do jaké míry jsou připraveni pedagogové, aby mohli vést hodiny filmové výchovy? Do jaké míry je připraven učitelský sbor na škole, aby vzdělávací instituce mohla činnosti spojené s filmovou výchovou do svého vzdělávacího programu?

Určité řešení v mnoha otázkách nabízí především vyučující českého jazyka a literatury. V hodinách literatury (čtení) také nepracují s celou knihou, ale s vhodnou ukázkou z díla. Ukázkou nevyužívají jen samoučelně (tohle je od konkrétního autora z konkrétního díla),

The screenshot shows the website 'nastienki.info' with a navigation menu at the top containing icons for 'Методичні дані', 'Громадянська адукація', 'Педагогічна майстерня', 'Для батьків', 'Батьки і діти', 'Медіаклас', 'Мистецька адукація', and 'Корисна інформація'. The main content area features a section titled 'Параування казки і яє екранізації (для паделткау)' (Paraphrasing of fairy tales and their screen adaptations (for teachers)). It includes a film review of 'The Artist' (Le Artist) by Jean YVES ESCOFFIER, with a small image of the film's cast. The review text discusses the film's themes and its relevance to contemporary cinema. Below the review, there is a section titled 'Додатковий матеріал:' (Additional material:) which lists links to related content, including a film 'The Artist' (Le Artist) by Jean YVES ESCOFFIER and a book 'The Artist' by Jean YVES ESCOFFIER.

Srovnání filmové Popelky a Nastěnky zaujalo i tvůrce běloruských edukačních stránek.

ale ukázkou sledují výchovně-vzdělávací cíle, velmi často s mezipředmětovým přesahem. Podobně by mohla vypadat filmová výchova na školách – a řekněme si na rovinu, již na mnoha školách vypadá.

Jako první ukázkou v třetí a časově nejobsáhlejší části příspěvku, vybral autor práci s filmem *Starci na chmelu*, přičemž vyšel ze semináře NFA, jak s pedagogy pracoval jejich odborník. Zároveň byla tato aktivita vybrána, neboť se překladatelce Svetlaně podařilo zís-
kat film v ruském jazyce.

Velký prostor věnoval také filmu *Smuteční slavnost*, z něhož jsou ukázky na DVD z ÚSTRU s názvem *Kolektivizace*.

Jako další ukázkou vybral autor využívaný model s pohádkou. Účastníci semináře v diskuzi potvrdili, že v případě práce s dětmi má velkou roli pohádka.

Jedná se o velmi dobře známou pohádku *Tři oříšky pro Popelku*, a to i v běloruském prostředí! Ukázka z podobně populárního filmu je vhodná i proto, že žáci celý film dobře znají, a tak se může odstoupit od projekce a pracuje se jen s ukázkou (ukázkami), nebo třeba s fotografiemi z filmu (o Třech oříscích je zajímavý článek Martina Šrajera: Stvoření soběstačné dívky, in *Dějiny a současnost* 1/ 2017). Kolega porovnal osud naší Popelky s osudem Nastěnky z *Mrazíka*.

Stalin u kapličky.

Jako další zajímavý film pro využití na hodinách dějepisu uvedl poslední verzi *Bídníků* (<https://www.csfd.cz/film/298234-bidnici/prehled/>), nebo pro místní důležitý film *Brestská pevnost*. Také ukázal možnosti práce s filmem

V době volna jsme navštívili jednak místní školy, zároveň jsme měli možnost projít si a na vlastní kůži poznat dvě důležitá pamětní místa v okolí Minsku.

Kuropaty. Tak zní místo ruský. Pokud bychom použili překlad z běloruštiny, název by zněl Kurapaty. Obojí v překladu znamená *křepelky*, které tu údajně žily. Nehledě na mráz a vrstvu sněhu jsem měla pocit úzkosti a stísněnosti, ve vzduchu bylo cítit utrpení a nic se neozývalo, jen občas zahučel automobil na nedaleké autostrádě. Jedná se o zalesněné návrší poblíž hlavního města Běloruska Minsku. V době stalin-
ských čistek (ve 30. a 40. letech) sem bylo odvezeno z přeplněných minských

věznic mnoho Bělorusů, Poláků, Litevců a dalších, především zástupců inteligence, aby zde všichni našli smrt. Odhady se pohybují od 7 do 250 tisíc zabitých. 2. listopadu se sem z

centra Minsku vydají v dlouhém pochodu ti, kdo nechtějí zapomenout. Je jich stále více. Objev je spojen se jménem historika Zjanona Pazňaka.

Stalinova linie byla budována v 30. letech podél celé hranice Sovětského svazu a podobně jako naše nebyla nikdy zcela dokončena. Na západ od Minsku však ano. V porovnání s naším pevnostním systémem nepůsobí tak přesvědčivě. Nicméně místní historik nám tvrdil, že byla velmi kvalitní. I když ji budovali jako obranu (jen) před Poláky, vydržela dvoudenní nápor německé armády! Zatímco Maginotova linie ani jeden den! Proti tomu není co dodat. Dnes je zde muzeum sovětské válečné techniky a sáhnete-li do kapsy pro pár běloruských rublů, můžete si zastřílet směrem na německý tank. Urrrrrááá! U vchodu Vás vítá obrovská busta Stalina.

Jen pro ilustraci: když jsme na semináři na minské střední škole řešili s běloruskými učiteli, jak učit například o kolektivizaci, zvedla se jedna stará paní učitelka a řekla, že Stalin byl dobrý, akorát lidé ho nepochopili.

V rámci projektu vycestovalo také sedm běloruských pedagogů k nám do Česka, aby tu načerpali nové poznatky a informace. Postupně navštívili centrum DOX, ZŠ v Pannenském Týnci, v Pečkách a ve Vratislavově ulici, také nakladatelství Economia (kde proběhla velice živá diskuze o tom, která nezávislá média se ve východní Evropě dají pokládat za věrohodná) a samozřejmě prostory AMO.

Eva Zajícová

SPOLUPRÁCE SE SDRUŽENÍM HISTORIKŮ

I v tomto letech jsme navštěvovali pravidelné schůzky Sdružení historiků vedeného univ. prof. PhDr. J.Kocianem z ÚSD AV ČR. Hlavním tématem let 2017 byly přípravy a výsledky Sjezdu historiků v Olomouci, na kterém se Sdružení spolu s ASUD podílely. Sjezd měl bohatou škálu témat a mezinárodní učitelská sekce, vedená paní docentkou B. Gracovou z ostravské FF, byla důstojně zastoupena. Důraz byl kladen na moderní výuku dějepisu a pohled na současné dějiny, které byly dlouhá léta zanedbávané a na které je nutné více dávat důraz a dbát o objektivitu jejich výkladu.

Sdružení historiků nás informovalo o aktuálním dění v historické obci, aktuality lze nalézt v Úvodu na zmodernizovaných webových stránkách www.sdruzeni-historiku.cz.

Naše setkávání napomáhají k vzájemnému propojení a pochopení vědecké a pedagogické práce.

Lada Boháčová

NÁPADY Z HODIN

PO STOPÁCH LOVCŮ MAMUTŮ

Dne 6. dubna 2017 se 43 žáků naší školy zúčastnilo exkurze „Po

*Novověcí tvůrci pravěkých figurek
v Pavlově. foto P. Kočíř*

stopách lovců mamutů“. Žáci zavítali do nově otevřeného Archeoparku Pavlov (<http://www.archeoparkpavlov.cz/>), kde byl pro ně připraven zajímavý program. Po krátkém dokumentárním filmu a seznámení s expozicí, dostali žáci pracovní sešit s úkoly. Odpovědi pak museli žáci vyhledat bádáním přímo v expozici. Druhou částí programu bylo modelování sošky „venuše“ z připravené keramické hlíny. Každý žák si vyrobil svou „venuši“, která přijde vypálená do školy do konce školního roku. Na závěr si celá skupina zkontrolovala odpovědi na otázky v pracovním sešitě.

Po ukončení programu v Archeoparku Pavlov se žáci prošli po okolí Pavlova, podnikli 6 km výšlap na zříceninu Dívčí hrady, která je dominantou oblasti. Zde se jim naskytl nádherný výhled na vodní dílo Nové Mlýny, vesnice Pavlov a Dolní Věstonice. Věřím, že kromě suvenýrů si žáci odnáší mnoho hezkých zážitků z malebné vinařské vesničky, která se zapsala do historie významnými objevy z doby lovců mamutů.

Mgr. Petr Kočíř - organizátor exkurze

<http://www.zsunesco.cz/doc/exkurze-po-stopach-lovcu-mamutu-s-zaky-6-trid>

ZAPOMENUTÁ ZEMĚ

Využitelnost: hodiny o polských, pruských dějinách
suplovaná hodina, opakování v rámci dějin 20. století

Cíl: získat informace o dějinách Polska, Pruska, Slezska
rozvoj čtenářské a digitální gramotnosti
rozvoj práce ve skupinách, diskuze

Pomůcky: ukázka z knihy Stephen Weeks: Daniela. Zlín 2011.
dějepisné atlasy
počítače

Text:

Kniha Stephena Weekse začíná těmito slovy:

V zimě Zaháň nikdo nenavštěvuje. Je to mrazivé místo v dnes zapomenuté zemi. Nikdo nedbá, kdo byla ona knížata biskupové, která nechala postavit místní zámek. Koneckonců je stejně zchátralý jako ostatní budovy ve městě. Lidé, kteří zde žijí, nejsou zdejší, ostatně tady bylo před rokem 1945 tam. Tady bylo Slezsko, bylo tu Prusko, byl tu Reich. Nyní je tu Polsko. Lidé, kteří zde žijí, utekli z míst ještě horších. Alespoň tehdy tomu tak bylo. Jejich synové a dcery a dnes také vnoučata považují Zaháň za svůj domov. Ale pro ně je to místo bez historie.

Postup: Text si přečteme společně.

Mám připraveno několik otázek. Postupně je promítám na zeď (interaktivní tabuli).

Pracovali jsme ve skupinách, ale je možné pracovat společně na tabuli. Skupiny pracují částečně samostatně. Porovnají výsledky a zjištění, diskutují spolu.

První část – skupiny.

1. Podtrhni v textu místa, podle kterých byste co nejlépe dokázali lokalizovat, kde se hrdina, který příběh vypráví, právě nachází?

2. Vypiš lokality, které znáte, nebo vám něco připomínají.

3. Pokud vám některé lokality něco připomínají, napište co (asociaci s místem).

Poprvé jsme porovnali výsledky. Skupiny se shodovaly, podtrhly slova Zaháň, Slezsko, Prusko, Reich, Polsko. Každá skupina našla nějakou asociaci, jsou rozdílně. Od Karla IV. a Marii Terezii (ke Slezsku), přes součást Česka (opět Slezsko) až po Hitlera a druhou světovou válku (Reich). Dále asociace k Polsku.

Vysvětlujeme si, proč skupiny volily dané asociace. Já naopak opravím informace o Slezsku. Nepřipojil ho Karel, nýbrž jeho otec!

Druhá část – společně, diskuze.

Vybídnu žáky, aby se podívali do druhé věty. Píše se tam o *zapomenuté zemi*. Co tím autor myslí? Nápady píšeme na tabuli.

Třetí část.

1. Ukážu na připravené dějepisné atlasy a vyzvu skupiny, aby si vybraly, který díl série dějepisných atlasů Kartografie použijí. Ať se domluví. *Berou si poslední díl, Dějiny 20. století, nebo Středověk.*

2. Hledejte Zaháň!

Ani v jednom není v rejstříku Zaháň.

3. Posunu je dál – pomůže nám některý z termínů: Slezsko, Polsko, Prusko?

Společně odpoví, že nejspíš ano. Každé skupině dám jiný atlas (kromě Pravěku a Starověku). Hledají a značí si - Označte si doby (století), kdy se daný pojem v atlase (v mapě) objeví.

Skupiny postupně ve atlasech hledají zmíněné termíny. Ve všech dílech se nachází akorát pojem Slezsko. Když skončí, vysvětlíme si proč.

Čtvrtá část. Promítnu otázky, práce ve skupinách.

4. Zkuste nyní přibližně lokalizovat *Zaháň*.

5. Proč se tolikrát mění lokalita?

6. Můžeme něco vyčíst o historii oblasti?

7. Co znamená souvětí „Lidé, kteří zde žijí, nejsou zdejší, ostatně tady bylo před rokem 1945 tam.“

Pátá část – práce s počítačem

8. Vezměte své myšlenky – závěry. Pokuste se je ověřit na internetu.

Šestá část – porovnání výsledků.

Promítnu na stěnu mapu Slezska, ukážeme si, kde se nachází Zaháň. Porovnáme výsledky. Diskutujeme o daném kraji. Jaká byla jeho historie. Proč ho autor nazývá *zapomenutou zemí*.

Úkoly na doma.

1. Zkuste zjistit, jak Zaháň souvisí s Boženou Němcovou?

2. Našli byste v Česku nějaké podobné místo (město), které bylo v průběhu dějin součástí různých zemí (států, říší)?

Martin Leger

HOSPODA - BAROKO

Očekávané výstupy: rozpoznává projevy záporných charakterových vlastností u sebe i u druhých lidí, kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání, rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů (baroko – literatura), vyjadřuje své dojmy z četby a za-

znamenává je volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma, rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby.

Cíl: vytváření schopnosti využívat jako zdroj informací různorodé verbální i neverbální texty, společenského a společenskovedního charakteru, rozvoj čtenářské gramotnosti.

Ukázka z knihy Po stopách baroka v Čechách, strana 98:

Pocestnému člověku zdá se věc nesnesitelná být, když v obecní hospodě, kde má noci, děti pláčí slepice kdáčí, husy štěbetají, prasata kvičí, lidé ožralí spolu se vadí, perou se a sobě zlořečí: co nemá být věc nesnesitelná v pekle ne přes jednu noc neb krátkou chvílí, ale přes celou věčnost slyšet ustavičné křiky, šusty, hluky lkaní, lání, kvílení, stejskání, naříkání, pláč, hořekování, zlořečení a skřípění zubů? Tut' zajisté bez přestání křičet budou všichni zatracenci spolu: Ach! Nastojte! Ouve! Běda! Kromě těch ustavičných hrozných zlořečení budou se čerti k většinu těch zatracených strachu nadírat (= namáhat), jako by psi neb vlci vyli, krkavci krkali, říčeli oslové, řvali lvové, krávy bučely, svině chrochtaly, sptěly (= syčeli) hadi a ze všech stran bili hromové.

1. Pokuste se text přeložit do současného jazyka.
2. Zahrajte si na televizní reportéry a vytvořte scénku – jak přinášíte zprávy z dané hospody, co se v ní vše děje?
3. K čemu autor život v hospodě přirovnává?
4. Jaké používá jazykové a slohové prostředky?
5. Vypište slova, která se dnes nepoužívají. Pokuste se je nahradit slovy současnými.
6. Najděte několikanásobné větné členy, zkuste je určit.
7. Pokuste se text zdramatizovat za přispění nejrůznějších zvuků, nástrojů apod.

VYUŽITÍ MMUP

Česká společnost v novodobé Evropě

I když je pravdou, že s rozvojem techniky (hlavně internetu) některé pomůcky, jako třeba MMUP Česká společnost..., rychle zaostávají. Přesto se občas někdo najde, kdo tuto pomůcku stále používá. Slíbili jsme autorům, že budeme její využitelnost sledovat.

Pravidelně zveme do školy pamětníky na podzim, když probíhá akce Příběhy bez-práv – Jeden svět na školách. Avšak někdy pozveme hosta i mimo oficiální akci. Třeba proto, abychom porovnali jeho výpověď s výpovědí předchozího, nebo proto, aby žáci získali náhled na dobu pod jiným úhlem pohledu.

Koncem ledna jsme si pozvali mimo veškeré projekty pana Jana Nováka, dálkové-ho plavce a otužilce, člena pražského Vltavanu. Na naší škole již jednou vzpomínal, což si však současní osmáci a deváťáci nepamatovali. Pamětník naše žáky překvapil svými (nejen) sportovními výkony, ale i tím, že jim mnohé ukázal na dobových video ukázkách. V diskuzi se žáci ptali i na běžný život.

Během svého povídání vzpomínal pan Novák i na olympionika Hudce a poznamenal, že cviky, které Hudec uměl, on sám také dělal. A Hudec toho uměl hodně, což muse-
li uznat i nacisté.

Když jsem večer nad dvouhodinkou s panem Novákem přemýšlela a pročetla jsem si poznámky, uvědomila jsem si, že žáci Aloise Hudce znát nebudou a už vůbec nebu-
dou vědět, co vše na kruzích uměl.

Začala jsem přemýšlet, jak bych jim Hudcovy schopnosti přetlumočila, když jsem se dovědla! Vždyť přeci ve škole v počítači máme Hudce nahraného! Hudcovy výkony i sa-
ma berlínská olympiáda jsou součástí multimediální pomůcky *Česká společnost v novodo-
bé Evropě 1914 – 2009!*

Když jsme druhého dne prováděli se žáky reflexi předchozího setkání s vytrvalost-
ním plavcem, byla jsem připravena. A skutečně přišla řeč i na Hudcovy výkony. Stačilo pár-
krát kliknout myší a z projektoru vyšel potřebný obraz: 1929-1939 Česká společnost v dra-
matickém druhém desetiletí Československa/ Tělovýchova a sport/ Obrazové záznamy/
LOH 1936 – Berlín.

Jitka Fárová

POST BELLUM

Dne 14. prosince 2016 si třída BP4B vyzkoušela s vyučující i lektorkami v rámci
ČJL zážitkový workshop společnosti Post Bellum určený pro studenty středních škol.

Workshop je zaměřený na tematiku lidských práv, zejména svobody projevu
a cenzury, rozvíjí mediální gramotnost. Dotýká se problematiky cenzury a autocenzury, a to
jak v době normalizace, tak i v současném světě široce dostupných internetových médií. Je
výborný jako úvod k pochopení literatury po roce 1948 u nás. Účastníci prožili tři ilegální

Skupinová práce.

schůzky v rozmezí několika let před
rokem 1989, během nichž se pokusi-
li sestavit vlastní samizdat.

Workshopy jsou vystavěny podle
skutečných příběhů a vyprávění
pamětníků z archivu Pamětí národa.
Třída byla rozdělena do dvou sku-
pin, účastníkům byly přiděleny kon-
krétní postavy, pod jejichž jmény vy-
stupovali. Měli za úkol vytvořit z na-
bízených textů samizdat (*samovyd-
váno*, rusky *самиздат*, byl způsob,
jakým občanští aktivisté obcházeli
cenzuru v represivních režimech,
zejména v zemích východního bloku
v době studené války). „Zažili“ i

represe a „osobní“ výslechy ze stran StB, zradu konfidentů z vlastních řad i pokusy o vydí-
rání, pokud budou v akcích pokračovat, či rovnou nepodepíší spolupráci, včetně vyhazovu
ze zaměstnání a nemožnosti studia vlastních dětí.

Nepodlehla pouze malá hrstka. Vnímavější studenti měli pak dlouho o čem přemýšlet. O historii, ale i o době současné a o vlastním postoji a odvaze v běžném životě.

Martina Kalčíková

Připomínka: Vážení členové, máte již zaplacený členský příspěvek?

Pokud ne, prosíme, zašlete 150 Kč na účet ASUD 1926157399/0800.

Do poznámky napište členské číslo, nebo své jméno. Děkujeme!

ZAJÍMAVOSTI

BEDŘICH, MARTIN: PO STOPÁCH BAROKA V ČECHÁCH.

Praha, Portál 2017.

Recenze pro nakladatelství Portál.

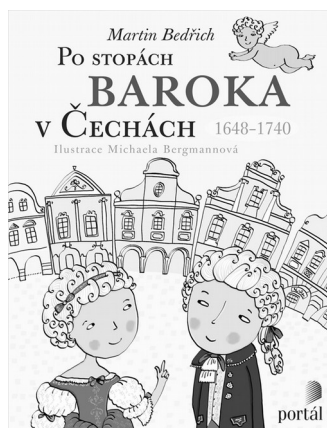
Pokud si knihou prolistujeme a začteme se, položíme si otázku, jakému čtenáři je vlastně určena? Vezmeme-li v úvahu velké množství barevných a hravých ilustrace, originálně doplněných fotografiemi reálií, napadne nás, že je kniha určena především mladému čtenáři. Tomu napomáhá i běžný – srozumitelný jazyk knihy (a nehledíme v tomto označení cokoliv špatného). Objeví-li se nezvyklé slovíčko, nebo jev, je vše okamžitě vysvětleno.

Kniha nabízí komplexní pohled na baroko – nejen na styl, nebo směr, ale na celou dobu. Přináší vyrovnaný a nezaujatý pohled, nezapomíná jak na protestanty, tak na Židy. Všímá si života šlechty i lidu. Přináší pohled na různé druhy umění, roli církve a víry, jakož i vědy. Na poměrně malém prostoru nabízí opravdu velmi plastický obraz. A přitom nepouští hranice našeho státu, což je dobře. Můžeme se podívat jak za památkami důvěrně známými, jak nahlédnout i do méně známých staveb. A nezůstane jen u staveb. Velkou roli má i barokní malířství, sochařství a literatura! Mýty o jakémsi temnu jsou definitivně rozprášeny. V baroku, v době pobělohorské se i na území českého státu „žilo naplno“.

Nicméně i dospělý čtenář zde najde mnohé, co neznal, kromě různých podrobností i zajímavé ukázky z barokních děl.

Kniha zároveň může působit jako sdělný průvodce - inspiraci na výlety, velmi přínosné jsou mapy na předsádkách. Ze kterých je patrné, že baroko se týká skutečně celého státu. Vhodný formát vybízí k tomu, abychom si knihu vzali na cestu za barokními památkami.

Už při prvním prolistování nás napadlo, že by bylo na škodu, kdyby kniha zůstala osamocena. Patřilo by se rozeběhnout nejen proti proudu času (románské, gotické, renesanční České země), ale také po proudu a nebát se vstoupit do moderních dějin. Nabízí se

témata historizujících slohů, secese, architektura, umění a kultura Masarykovy republiky, pak samozřejmě socialistický realismus – úplná moderna?

Pod vlivem knihy *Po stopách Karla IV.* od Lenky Pecharové je nutno si trochu postesknout, škoda že Portál nezůstal u poněkud rozverného a odlehčeného tónu, kdy je kniha doplněna o kvízy, nápady, otázky a podněty jak pro mladé „koumáky“, tak třeba i pro vyučující. Protože tak by kniha získala další rozměr – tvořivou inspiraci. Úvodní interakce, několik zajímavých a podnětných otázek, to je málo.

Přesto je velmi pravděpodobné, že knihu učitelé použijí, osobně jim knihu doporučíme – proto je na škodu, že úkoly si budou muset učitelé vymýšlet sami. A to i v případě, že by se jim podařilo získat do třídy více výtisků. Než by se učitelé pustili se žáky do práce, čekala by je náročná příprava. Avšak s tak uceleným dílem by následná práce byla o to snazší!

Sečteno a podtrženo – Bedřichovo baroko by rozhodně nemělo chybět ve školní knihovně.
Petra Stupková a Pavel Martinovský

POZVÁNKA K PRÁZDNINOVÝM DOBRODRUŽTVÍM EXOD 2018, letos už po pětadesáté

Dle aktuální nabídky kolegy dr. Jiřího Michala, organizátora cest vlasti.

Tak jako v předešlých letech, budou se i letos konat prázdninové cesty za poznáním Čech, Moravy, Slezska i Slovenska - EXOD – v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Novinkou je akreditace akcí MŠMT.

Akce jsou určeny nejen členům Českomoravského odborového svazu pracovníků školství, ale i jejich rodinným příslušníkům. (Na doplnění kapacity lze přijmout přihlášku i od dalších zájemců z řad nečlenů ČMOS, především pedagogů.)

K napsání pozvánky mě inspirovala účast na výjezdech s EXODem v letech 2015 – 17. Díky nim máme s manželem spoustu informací a velmi hezké zážitky z Olomoucka, Novoborska a naposledy Břeclavska. Program bývá vytvořen místními šikovnými kolegy pestře - historie, folklór, zajímavosti, turistika... Na své si přijdou všechny generace, protože si mohou vybrat z nabídky zájezd podle svých zájmů a možností. Bonusem jsou přátelská setkání s kolegy z různých typů škol a míst naší vlasti i ze Slovenska.

Jak se přihlásit? Bud' na základě informací v týdeníku Školství, kde vždy začátkem roku vychází seznam základen, nebo na stránkách ČMOS – EXOD 2018. Lada Boháčová

VÝZVA

Tyto Informační listy jsou vydány podobně jako IL v uplynulých letech z dotačního programu MŠMT, jehož nejdůležitější součástí je vydání didaktických a metodických listů na téma **Jsou osmičky náš osud?**

Název sborníku pokládá provokativní otázku: *Jsou osmičky náš osud?*

Sborník metodických a didaktických prací se bude soustředit na významná „osmičková“ data dějin 20. století s vkročením (jak zadání vybízí) již od roku 1848. Členové vý-

boru ASUD předpokládají, že ve svém záměru dojdou dále a shromáždí i několik „osmičkových“ dat z historie starší – která se však týká státotvorné české otázky.

Sborník bude obsahovat jak didaktické, tak metodické materiály využitelné především na základních a středních školách. Zároveň přinese nápady a další informace a možné odkazy, látku z dané „osmičkové“ doby využívat. Bude si všímat nejen „velkých“ (politických) dějin, ale i „malých“ dějin – dějin každodennosti.

Jako vedlejší, avšak ne zanedbatelný cíl, si projekt klade záměr podpořit rozvoj čtenářských gramotností v hodinách dějepisu a společenskovědních předmětů, jakož i využití mezipředmětových vztahů.

Jak přispět?

Přivítáme jakékoliv příspěvky – nápady k drobným činnostem, větší práce, různé projekty, inspirace. Důležité je, aby bylo dodrženo zadání (viz výše). Vzhledem k dotaci z MŠMT budou práce finančně ohodnoceny.

Formát příspěvku

Ideálním formátem je text ve formátu *doc* / *docx*. Pro uživatele Ubuntu formát *odt*. Pokud budete přikládat fotografie, naznačte, kde by se v textu měly nacházet (případně s jakým popiskem) a fotografie přiložte samostatně.

Termín

Sborník vyjde v prosinci roku 2018, a proto je uzávěrka příspěvků **do půlky listopadu 2018**.

Děkujeme a těšíme se na Vaše příspěvky.

Výbor ASUD

INFORMAČNÍ LIST Č. 46 vydal ASUD v září 2018

Informační listy číslo 46 za rok 2017 vyšly v rámci *Dotačního programu MŠMT na podporu vzdělávání v regionálním školství v roce 2018* (Č. j.: MSMT-29 230/2017), rozhodnutí Č. j.: MSMT-10424/2018-1.

Redakční uzávěrka prosinec 2017.

Neprošlo jazykovou kontrolou.

Redakční rada: Výbor ASUD. Redakce a přepis Pavel Martinovský.

Nepodepsané příspěvky – Pavel Martinovský.

Zaslané příspěvky nejsou jazykově upravovány.

K výtvarnému doplnění IL 46 byla využita běžná loga, fotografie o akcích a další činnosti ASUD, Jiří Mikulica, L. Boháčová, M. Boldišová, M. Kalčíková, pMa a z internetu.

Kontaktní adresa: ASUD, Vratislavova 13, 128 00 Praha 2

E-mail: asudcr@seznam.cz ,

Číslo konta **19261573 99/ 0800** Internet: www.asud.cz

Pokladník: Kateřina Dražanová

Informační listy jsou také volně ke stažení (kopírování) na stránkách ASUD.

Milí kolegové,

také se vám zdá, že občas při zkoušení nevěříte vlastním uším a očím? Že jste něco takového studentům přece neříkali? Dovolte, abych vám pro pobavení přinesla výběr studentských perliček z Brana, naštěstí ne každá perlorodka obsahuje perlu.

Martina Kalčíková

Dějepis potom vypadá takto:

V Mezopotámii psali hůlkovým (= klínovým) písmem, ve středověku se psalo na pentagon (= pergamon). Hippokratés byl mocný právník (= lékař), díky kterému je dosud H. přísaha. Mezi Římany a Puny probíhaly kunské války. Mistrovská zkouška ve středověku znamenala, že pak mohli učit na VŠ (= jen vyučení). Žďaření bylo vypalování měst, či lodí (=lesů). Brněnský drak – zbili ho, ale zjistili, že to nebyl drak, ale aligátor, vymysleli na něho léčku s vycpanou slepicí, přejedl se a umřel. Taký se říká, že ho zabil panovník, a aby všichni viděli jeho statečnost, tak ho vystavili na radnici. Poledne zvoní v 11 hodin v Brně proto, aby se Turci stačili připravit. Jiná verze říká, že Švédí vyhráli už v 11, tak zazvonili poledne. ANNO DOMINI byl zakladatel chronologie (= Léta Páně). Podobojí je přijímání oplátku, to je metaforické přijímání masa Krista (= těla), a boží krve (= vína) při mši pro všechny. Defenestrace (= vyhození z okna) je koloběh spasení.

Čím jsou zajímaví kapucíni v Brně? Byli to vrazi (= mniši), proto nosili černé pláště, nosili kapuce a zavírali se do podzemí, kde umírali. (= vysušená těla mrtvých). Marathon,? To je pověst o věštcích, který oznámil vítězství (= běžci). Roku 1212 byla vydána Svatá (= Zlatá) bula sicilská. Za Václava II. vládl v době nezletilosti Ota Borovský (= Braniborský). Cech (= sdružení výrobců) znamená vypálení znaku kravám na zadku (= to je cejch). V klášterech žijí jeptišky, mají v čele matku Terezu (= Matku představenou) a věnují se různým celibátům (= zřeknutí se sexu). Golem byla postava z hlínku, nebo taký z písku (= z hlíny). Hugonot (= fran. evangelík) má něco s geny. Košer (= zásady žid. jídelníčku) je židovské označení pro koš nebo také to, že Židé nejedí. Jarmulka je červená čepička Židů. B. Diáz (= objevitel) byl potomkem Dia. Josef II. u nás zrušil práci v zemědělství (= nevolnictví). Napoleon byl zabit (=zajat) a odvezen na ostrov Svatá Helena. Záminkou ke vzniku 1. sv. války byl atentát na Františka Josefa I. (= Fr. Ferdinanda d'Este) v Bělehradu (=Sarajevu), provedl ho Gabčík (= G. Princip). VŘSR je označení pro Velkou říjnovou sametovou (= socialistickou) revoluci. Bojový plyn yperit pohmoždil některým končetinám. Trojdohoda (= vojenské uskupení) byla válka tří císařů. Německo po 1. světové válce platilo separace (= reparace), byla mu zrušena branná výchova (= povinnost). Jan Opletal studoval na metodiku (= medicínu), byl odstřelen (= postřelen). Železná opona mezi Západem a Východem (= hranice) se nacházela v divadle. Gottwald byl prvním zemědělským prezidentem (= dělnickým). RAF (= Royal Air Force) je hra od Čapka (= to je RUR). Plán Barbarossa (= napadení SSSR) byl veden generálem Barbarossou v Africe. Lidice byla vesnice, kde žili Židé (= údajní atentátníci), které Němci nesnášeli. Kulak je označení pro ruského bohatýra (= venkovský boháč). 2. světová válka začala tím, že loď Aurora začala střílet na Polsko (= výstřelem začala revoluce v Rusku 1917). Kdo byl Džugašvili (= Stalin)? Asi nějaký Rus, ne? Vekslák byl člověk pracující nad 100% (= úderník), měl vedlejší práci. Charta 77 (= rok) bylo sdružení 77 signatářů nenacistických (= nekomunistických) sil.